

Kadonneen henkilön etsintä akuutissa tilanteessa

Toimintaohje kadonneen henkilön etsintään Hämeen poliisille

Ville Mattila

10/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Ville Mattila

Julkaisun nimi: Kadonneen henkilön etsintä akuutissa tilanteessa

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Ylikomisario Jari Hakala

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa käsitellään niitä kadonneen henkilön etsintään liittyviä toimenpiteitä, joita poliisin tulee tehdä aloittaessaan etsintää ja toteuttaa sen aikana. Opinnäytetyöni sai alkunsa Hämeen poliisin pyynnöstä laatia toimenpidelistaus kadonneen henkilön etsintätehtävälle. Opinnäytetyöni avulla syntynyt produkti on ohje tämän tehtävän avuksi etsintää tekeväälle ja sitä johtavalle poliisimiehelle.

Kadonneen henkilön etsintä on poliisitehtävänä vaikea. Etsintä voi olla maantieteellisesti laaja ja varsinkin etsinnän alussa tietoa voi olla vain niukalti käytössä. Vähäisistä tiedonlähteistä on saatava mahdollisimman paljon informaatiota poliisin käyttöön, jotta etsintöjä voidaan suunnata optimaalisella tavalla.

Tämän lisäksi etsinnän johtaminen on haasteellinen tehtävä kokeneellekin poliisimiehelle, koska tilanne etsintäpaikalla saattaa olla hektinen ja johdettavana on myös muita sidosryhmiä. Tämän lisäksi etsinnän aikana syntyy paljon informaatiota ja se on kyettävä analysoimaan. Uuden tiedon avulla tulee kyetä suuntaamaan etsintöjä ja tekemään nopeita johtopäätöksiä.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön produktina syntynyt ohje on tehty silmällä pitäen kokematonta poliisimiestä. Ohjeessa etsintä on jaoteltu neljään eri osa-alueeseen, joita ovat informaation kerääminen, tarkastuskierron, lähietsintä ja hätäetsintä. Näiden osa-alueiden alle olen liittänyt toimenpiteitä, joita etsintää johtavan poliisimiehen tulee tehdä tai joihin hänen tulee pyrkiä saamaan vastaus.

Sivumäärä: 38 + 6

Tarkastuskuukausi ja vuosi:

Avainsanat: Kadonneet henkilöt, kadonneen etsintä, toiminnallinen opinnäytetyö

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Yleistä toiminnallisesta opinnäytetyöstä.....	4
1.2 Kadonneen henkilön etsintätehtävän merkityksestä	4
1.3 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus.....	5
2 OPINNÄYTETYÖN MÄÄRITELMÄT	7
2.1 Kadonnut henkilö ja syitä katoamiselle	7
2.2 Kadonneen henkilön etsintä	8
2.3 MSO.....	8
2.4 Hätäetsintä	9
2.5 POKE	9
2.6 RPAS	9
2.7 Tilannekuva	9
2.8 Tilannetietoisuus	10
3 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA.....	10
3.1 MSO-Sharepoint.....	10
3.2 Workshop	10
3.3 Poliisilaki ja Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta -ohje.....	11
3.4 Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta -ohje.....	12
4 PRODUKTIN KUVAUS	13
4.1 Produktin tavoite.....	13
4.2 Produktin tekemiseen käytetyt menetelmät.....	13
4.2.1 SWOT-analyysi.....	14
4.3 Ohjeen kehitystyö ja -vaiheet.....	16
4.4 Ohjeen sisältö.....	21
4.4.1 Informaation keräys	21
4.4.2 Tarkastuskierros	23
4.4.3 Lähietsintä	24
4.4.4 Hätäetsintä.....	26

4.4.5 Muistin tueksi -osio	30
4.5 Ohjeen muoto ja käytettävyys	30
4.6 Etsintätehtävän tilannekuvan ja tilannetietoisuuden muodostuminen.....	31
4.6.1 Dokumentointi	32
5 POHDINTA	33
5.1 Pohdinta opinnäytetyön prosessista	33
5.2 Kehittämiskohteita poliisitoiminnalle	35
5.3 Ehdotuksia uusille tutkimuksille	35
LÄHTEET	37
LIITE: Opinnäytetyön produkti.....	39

1 JOHDANTO

Kadonneen henkilön etsintää kuvaa osuvasti sananparsi ”kuin etsisi neulaa heinäsuovasta”. Vaikka etsintäalue kyetään usein rajaamaan melko hyvin, on etsittäviä paikkoja ja kohteita huomattavan paljon. Itse etsintä voi aika ajoin olla hyvin hidasta ja vaikeaa ja toisinaan tietoa syntyy ruuhkaksi asti. Päämäärä tässä poliisitehtävässä on kuitenkin selkeä eli löytää kateissa oleva henkilö.

Poliisin strategiassa 2020–2024 on esitelty poliisin visio. Visiomme poliisissa on olla kaikkien turvaaja, kaikkina aikoina. Tähän päämäärään pääsemme muun muassa vahvistamalla henkilöstön osaamista ja juuri osaaminen onkin yksi poliisin keskeisistä arvoista.

Suomen kielen sanahistoriassa osaaminen on tarkoittanut osumista (Karjalainen, A. & Karjalainen, T. 2016). Opinnäytetyöni teemaa, kadonneen henkilön etsintää, voidaankin pitää lajina, jossa **osuminen** on tärkeää. Kun poliisi osaa, se myös osuu ja löytää kadonneen henkilön. Osaaminen on edellytys sille, että poliisi kykenee tekemään sille asetetut työtehtävät onnistuneesti.

Kadonneen henkilön etsintä on monivaiheinen ja vaikea poliisitehtävä. Tehtävän johtovastuu maa- ja sisävesialueilla on poliisilla, mutta tehtävään liittyy usein myös muita toimijoita, kuten Vapaaehtoinen pelastuspalvelu tai muita viranomaisia, kuten rajavartiolaitos. On hienoa huomata, miten Suomessa olemme kyenneet järjestämään toiminnan niin, että etsintään voidaan kutsua myös muita osallisia ja he ovat motivoituneita sekä valmiiksi koulutettuja. Mielestäni tämä kertoo osaltaan ihmisten halusta auttaa ja siitä, että juuri tämä tehtävä koetaan merkitykselliseksi.

Tehtävää tekevän ja sitä johtavan poliisimiehen edessä on useita ongelmia. Mistä ja miten lähteä kadonnutta etsimään? Millä tavalla etsintä tulee toteuttaa ja missä vaiheessa etsintään tulisi pyytää mukaan muita sidosryhmiä? Poliisin viralliset ohjeet etsinnästä keskittyvät lähinnä säädös- ja normiperustaan ja itse etsinnän toteuttamisesta on vain vähän ohjeistusta.

Opinnäytetyössäni tulen käsittelemään kadonneen henkilön etsintää akuutissa ja kiireellisessä tilanteessa. Pyrin rakentamaan etsintää johtavalle poliisimiehelle ohjeen, jonka avulla hän kykenee tekemään työtään jäsenellisesti ja järjestelmällisesti. Ohjeessa tulen jaottelemaan kadonneen henkilön etsintään liittyvät toimenpiteet omiin erillisiin osa-alueisiinsa ja liittämään näiden osa-alueiden alle tärkeimmät toimenpiteet, jotka etsintää johtavan poliisimiehen tulisi tehdä tai ottaa huomioon.

Toisinaan etsintätehtävä voi tulla kokemattoman poliisimiehen tehtäväksi. Ohjeen tulen laatimaan erityisesti heitä ajatellen. Koska heille ei ole ehtinyt muodostua tehtävän tekemiseen vaadittavaa

rutiinia, on kokonaisuuden hahmottaminen toisinaan hankalaa. Opinnäytetyöni produkti tulee palvelemaan heitä ja olemaan hyvänä runkona etsinnän johtamiselle. Toisaalta produkti tulee hyödyttämään jo kokeneita etsinnänjohtajia ja toimimaan heille muistilistana tälle vaativalle poliisitehtävälle.

1.1 Yleistä toiminnallisesta opinnäytetyöstä

Työni on toiminnallinen opinnäytetyö. Vilkka ja Airaksinen kuvaavat toiminnallista opinnäytetyötä sanoen sen tavoittelevan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista ja toiminnan järjeistämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje. Tärkeätä toiminnallisessa opinnäytetyössä on se, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen toteutuksen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallisen opinnäytetyön laadinnassa keskeisiä ajatuksia on sen työelämälähtöisyys, käytännönläheisyys ja toteuttaminen tutkimuksellisella asenteella. On tärkeää, että siinä osoitetaan riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10). Täten opiskelija soveltaa tutkittua tietoa käytäntöön.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja syventää opiskelijan sekä tietoja ja taitoja että työelämävalmiuksia kehittämällä kykyä tiedonetsintään, tietojen ja taitojen laaja-alaiseen soveltamiseen. Lisäksi se kehittää taitoa työn arviointiin sekä kirjalliseen ja suulliseen viestintään. Opinnäytetyö harjaannuttaa opiskelijaa itsenäiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn, uusien lähestymistapojen löytämiseen ja ongelmien kokonaisvaltaiseen ratkaisemiseen. Opinnäytetyöskentely auttaa oppijaa toteuttamaan vaiheittaisia työprosesseja ja kehittämään itseään asiantuntijaviestijänä. Tavoitteena on, että opiskelijalle kehittyä esimerkiksi analyysoiva ote työmenetelmiin, aktiivinen suhtautuminen työn kehittämiseen ja kyky analysoida työtä yksilön, organisaation ja toimintaympäristön kautta. (Haikansalo & Korander 2021, 1.)

Toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu produktista ja raportista. Opinnäytetyöni produkti on ohje Hämeen poliisille kadonneen henkilön etsintään. Raportista tulee selvittää mitä, miksi ja miten produkti on tehty ja millainen työprosessi produktin tekeminen on ollut. Lisäksi raportista tulee selvittää millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin produktia tehdessä on päädytty. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.)

1.2 Kadonneen henkilön etsintätehtävän merkityksestä

Kadonneen henkilön etsintä poliisitehtävänä vaatii laaja-alaista osaamista ja sen lähtökohta on poliisilaissa. Happonen toteaa, että poliisin on suhtauduttava katoamistilanteeseen sen edellyttämällä vakavuudella, asiallisuudella ja asiantuntemuksella. Näin jo pelkästään siitäkin syystä, että katoamistilanne voi olla kadonneen omaisille järkyttävä kokemus. (Happonen 2020, 82–83.)

Mattila korostaa kadonneen henkilön etsinnän yhteiskunnallista merkitystä opinnäytetyössään. Hän perustelee yhteiskunnallista intressiä perustuslain 7 §:n pykälän jokaisen oikeudella elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Näiden turvaaminen on iso osa poliisin tehtävää. (Mattila 2018, 10.)

Muuriaisniemi pro gradu -tutkielmassaan avaa yleisesti kadonneen henkilön etsintää tehtävänä, johon ryhdytään yhteiskunnan velvollisuudesta. Hänen mukaansa yhteiskunnan tulisi punnita, onko yksittäinen katoaminen omaehtoista vai ei. Mikäli katoaminen ei vaikuta omaehtoiselta, tulee julki- sen vallan selvittää katoamistapaus ja saattaa mahdolliset syylliset oikeudelliseen vastuuseen. (Muuriaisniemi 2017, 13–14.)

Teemana kadonneen henkilön etsintä on mielestäni tärkeä ja merkityksellinen ja siitä syystä olen valinnut sen teemaksi opinnäytetyöhöni. Olen työssäni ollut johtamassa etsintöjä ja havainnut ongelmaksi sen, että olemassa olevat ohjeet ovat hyvin laveita. Näin ollen etsinnän aloittaminen on hankalaa ja niin kutsuttu punainen lanka katoaa helposti. Tietenkään täysin tarkkoja ohjeita ei ole mahdollista tehdä, eikä se olisi tarkoituksenmukaistakaan, mutta jonkinlainen runko on hyvä olla olemassa.

Olen työssäni ollut mukana kadonneen henkilön etsinnöissä niin valvonta- ja hälytyssektorilla kuin työskennellessäni rikostutkinnassakin. Olen päässyt näkemään ja opettelemaan etsinnän tekemistä jalkatyöstä sen johtamiseen asti. Varsinkin ensimmäinen etsinnän johtaminen jäi mieleeni. Kokemuksena se oli antoisa, mutta päällimmäisenä jäi mieleeni tunne siitä, tuliko kaikki tarpeellinen tehtyä ja olisinko voinut toimia vielä paremmin tai nopeuttaa etsintää jollakin tavalla?

Omaisten ja läheisten huoli kadonneesta henkilöstä on usein suuri ja heillä on tarve auttaa poliisia mahdollisimman paljon. Tehtävä on poliisijohtoinen ja vastuun tehtävän onnistumisesta kantaa poliisi. Poliisi tekee ne toimenpiteet, jotka edesauttavat henkilön löytymistä. Näin ollen poliisiin tulee osata, ja sitä voidaan myös vaatia.

1.3 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on edesauttaa kadonneen henkilön etsintää ja tehtävän johtovastuussa olevaa poliisimiestä tekemään oikeat työvaiheet oikeassa järjestyksessä. Oikeiden työvaiheiden lisäksi tarkoitus on tukea jo olemassa olevaa osaamista tuottaen ohjeen, jonka avulla kadonneen henkilön etsintään määrätty poliisimies kykenee tekemään jokaisessa työvaiheessa niihin liittyvät oikeat toimenpiteet.

Keskustellessani työyhteisössäni opinnäytetyöni aihevalinnasta ja sen rajaamisesta, kävi selväksi aiheen tarpeellisuus. Kadonneen henkilön etsintä ei ole harvinainen poliisitehtävä, mutta kuitenkin

etsinnän johtaminen tai alkutoimenpiteiden tekeminen yksittäiselle poliisimiehelle ei luonnistu aina rutiininomaisesti. Opinnäytetyöni produkti pyrkii vastaamaan tähän ongelmaan.

Opinnäytetyöni tarkoitus ei ole luoda virallista ohjetta kadonneen etsinnästä. Sen tarkoitus on luoda epävirallinen toimenpidelistaus pitäen sisällään ne keskeiset toimenpiteet, joiden avulla kadonneen henkilön etsintä saa mahdollisimman hyvät lähtökohdat onnistua. Tämän aihevalinnan minulle osoitti Hämeenlinnan valvonta- ja hälytyssektorilla toimiva päällystoesimies. Pyyntö perustui hänen työssään havaitsemiin epäkohtiin liittyen kadonneiden etsintään ja vielä tarkemmin sellaisiin etsintöihin, jotka ovat akuutissa vaiheessa. Nämä akuuteimmat tilanteet ovat työtehtäviä, jotka poliisissa kuuluvat valvonta- ja hälytyssektorilla toimiville poliiseille, kansankielisesti kenttätyötä tekeville poliisimiehille ja -naisille. Näin ollen ohjetta ei laadita pidempi kestoista kadonneen henkilön poliisitutkintaa varten.

Tämän opinnäytetyön produktina syntyvä ohje pyritään luomaan siten, että se on visuaalinen ja helposti ymmärrettävä ja mielletävä. Ohjeen ei ole tarkoituksellista pitää sisällään kaikkia mahdollisia toimenpiteitä, ainoastaan vain keskeiset ja merkitykselliset, joiden avulla etsinnän eri vaiheet hahmottuvat selkeiksi osakokonaisuuksiksi. Ohje on rakennettu silmällä pitäen poliisimiestä, jolla on vielä vähäinen kokemus etsinnästä. Lisäksi olen rajannut ohjeesta pois tarkemmat toimenpidemenetelmät. Ohje tulee vastaamaan pikemminkin kysymykseen ”mitä” kuin ”miten”.

Ohjeeseen otan vaikutteita MSO-etsintämenetelmästä ja tähän menetelmään sisällytetyistä ohjeista. MSO tulee sanoista Managing Land Search Operations -nimellä tunnetun etsintöjen johtamiskurssin ja aiheesta kirjoitetun käsikirjan nimestä (Määttä & Taskinen 2013, 6). Kuitenkaan tarkoitukseni ei ole noudattaa puhtaasti tätä menetelmää. Tämä siitä syystä, että se pitää sisällään paljon sellaista tietoa, jotka opitaan sille rakennetun kurssin avulla, eikä nopeassa tilanteessa tällaisen tietomäärän läpikäymiseen yksinkertaisesti ole mahdollisuutta. Esimerkkinä kurssilla esiintyvistä laajoista aiheista toimikoon etsintäteoria ja siihen liittyvät todennäköisyyslaskelmat, joita MSO:ssa hyödynnetään.

Ohjeessa ei tulla tarkastelemaan toimivaltuuksia, koska ohjeen tilaajan pyynnöstä sen tulee olla mahdollisimman yksinkertainen ja visuaalinen toimenpidelistaus, mutta myös toisaalta siksi, että toimivaltuudet on avattu hyvin selkeästi Poliisihallituksen ohjeessa Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta.

Opinnäytetyö on itsenäinen ja laaja opintokokonaisuus, jonka avulla pääsee ratkaisemaan työelämälähtöistä ja käytännönläheistä ongelmaa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 17). Vaikka ohje tulee palvelemaan poliisiorganisaatiota, on opinnäytetyöllä myös merkitystä omalle henkilökohtaiselle osaa-

miselleni. Opinnäytetyötä tehdessäni kykenen syventämään osaamistani kadonneen henkilön etsintään liittyen ja näin se lisää omaa ammatillista kasvuani. Toisaalta opinnäytetyön avulla opetteleen hahmottamaan myös suurempaa kokonaisuutta ja jäsentelemään tekemistäni.

2 OPINNÄYTETYÖN MÄÄRITELMÄT

2.1 Kadonnut henkilö ja syytä katoamiselle

Kadonnutta henkilöä ei varsinaisesti määritellä Suomen laissa. Laissa kuolleeksi julistamisesta (127/2005) on kirjattu kadonneen henkilön kuolleeksi julistamisesta ottamatta sen enempään kantaa kadonneen henkilön määrittelyyn. Vuoden 1995 poliisiasetukseen tuli maininta poliisitutkinnasta, joka on toimitettava, kun poliisille tehdään ilmoitus kadonneesta henkilöstä. Voidaan täten ajatella henkilön olevan kadonnut, kun katoamisilmoitus on tehty. Poliisitutkinta kadonneen henkilön etsinnästä on kirjattu asetuksen sijasta nykyiseen poliisilakiin. (Happo 2020,10.)

Katoamissyitä voi olla erilaisia. Ihminen voi kadota erilaisten onnettomuuksien tai tapaturmien johdosta, mutta myös erilaiset sairaskohtaukset esimerkiksi vesistöillä liikkeessä voivat johtaa katoamisiin. Yleinen katoamista aiheuttava tekijä etenkin vanhusten keskuudessa on muistisairaus. Suomessa katoamisia tapahtuu myös luonnossa liikkumisen yhteydessä. (Lievonen 2011, 11–12.)

Aina katoamiseen ei liity rikosta tai onnettomuutta, vaan ihminen voi kadota omasta vapaasta tahdostaan. Nämä vapaaehtoiset katoamiset koskettavat niin nuoria kuin aikuisiakin (Lievonen 2011, 14.) Nuorten kohdalla poliisille ilmoitetaan tilanteita, jolloin koulukodissa tai muussa tukiyksikössä asuva nuori ei ole palannut takaisin, jolloin asiasta kirjataan katoamisilmoitus ja henkilö etsintäkuulutetaan. Iäkkäämpien kohdalla vapaaehtoisin katoamisiin liittyy usein syrjäytyneisyys yhteiskunnasta (Lievonen 2011, 14).

Itsemurha voi johtaa ihmisen katoamiseen. Henkilö saattaa tehdä itsemurhan sellaisessa paikassa, josta häntä on vaikea löytää ja hän saattaa jättää ilmoittamatta aikeistaan läheisilleen, jolloin itse katoamiseen johtava syy on omaisille avoin. Osa itsemurhan tehneistä henkilöistä on ainakin hetken aikaa kadonneena ennen löytymistään. (Lievonen 2011, 11.)

Katoamissyitä on erilaisia, mutta kadonneen henkilön määritelmä ei ole yksiselitteinen. Lainsäädännöllisesti kadonneeksi henkilöksi määritetään sellainen henkilö, joka on ilmoitettu poliisille kadonneeksi. (Muuriaisniemi 2017, 18). Muuriaisniemen käyttämä määritelmä perustuu asian tilastolliseen näkökulmaan ja tarkemmin siihen, että tapahtumaa osoittaa merkintä katoamisesta poliisijärjestelmässä.

Tilastollisesta näkökulmasta huolimatta, itse katoaminen on tapahtunut jo aikaisemmin ja se on tullut huomatuksi jonkin toisen ihmisen toimesta.

Yhtä kaikki, kadonneen henkilön olinpaikka ei ole ilmoittajan tai poliisin tiedossa. Tämän lisäksi on tapahtunut jotain sellaista, että henkilöstä ollaan huolissaan tai asiaan liittyvät olosuhteet ovat jollakin tapaa epätyypilliset. Poliisiviranomaisen tehtäväksi tulee selvittää, onko katoaminen omaehtoista tai liittyykö asiaan tapaturma tai peräti rikos.

2.2 Kadonneen henkilön etsintä

Opinnäytetyössäni kadonneen henkilön etsinnällä tarkoitetaan poliisilaissa poliisin vastattavaksi annettua maasto- ja sisävesillä tapahtuvaa henkilöetsintää ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Katoaminen voi ulottua myös kotirauhan suojaamalle alueelle, joten etsintää voidaan tehdä ulkona tapahtuvan etsinnän lisäksi myös rakennusten sisällä.

Maastossa tapahtuva etsintä ei rajoitu vain metsäalueisiin. Maastoetsinnällä tarkoitetaan niin ikään rakennetulla alueella tapahtuvaa etsintää esimerkiksi kaupunkialuetta. Rakennetulla alueella tapahtuva etsintä eroaa suuresti esimerkiksi metsässä tapahtuvasta etsinnästä. Rakennetulla alueella etsintä on hyvin hidasta, koska mahdollisia paikkoja, minne kadonnut henkilö on voinut mennä, on lähes loputtomiin.

Poliisin tehtävä on myös sisävesillä tapahtuvat etsinnät. Esimerkkinä tällaisen etsinnän alkamisesta toimii tilanteet, jossa henkilön tiedetään lähteneen uimaan tai kalastamaan, mutta hän ei ole saapunut takaisin. Näissä vesistöissä tapahtuvissa etsinnöissä oleellisessa asemassa on niihin käytettävä erityiskalusto kuten veneet ja ilma-alukset.

Etsintää voi toteuttaa erilaisilla menetelmillä. Perinteisiä menetelmiä ovat etsintä jalkaisin haravoimalla maastoalueita tai käyttäen koira apuna (Niemelä 2009, 31–35, 45). Vesistöissä tapahtuvissa etsinnöissä käytetään naaraamista tai sukeltajia (Niemelä 2009, 50). Etsittävää voidaan hakea myös ilmasta käyttäen ilma-alusta tai lennokkia (Karlsson & Koivisto 2019, 43). Näiden lisäksi etsintää on mahdollista tehdä käyttäen hyväksi matkapuhelinverkkoja (Niemelä 2009, 42) tai puhelimesta saatavaa informaatiota.

2.3 MSO

MSO kirjainlyhennelmä tulee englannin kielen sanoista Managing Land Search Operations. Menetelmässä kadonneesta henkilöstä tehdään profiili, jonka perusteella päätellään todennäköisimmät löytymisalueet (Ilta-Sanomat 2011). Menetelmän avulla pyritään parantamaan erityisesti etsintäoperaatioiden johtamista, suunnittelua ja organisointia (Määttä ja Taskinen 2013, 6).

2.4 Hätäetsintä

Hätäetsinnällä tarkoitetaan sellaista etsintää, jolloin etsittävän oletetaan olevan elossa ja avun tarpeessa välittömästi katoamisen jälkeen. Hätäetsinnässä kyse on ihmishengen pelastamisesta. Tehtävä on priorisoitava korkealle ja siinä on käytettävä kaikkia tarkoituksenmukaisia keinoja henkilön löytämiseksi mahdollisimman pian (Poha POL-2018-49982, 2).

2.5 POKE

POKE-järjestelmä tarkoittaa poliisin käytössä olevaa johtamisjärjestelmää, joka on integroituna poliisiautoissa oleviin tietokoneisiin ja niiden lisäksi poliisimiesten hallussa oleviin mobiililaitteisiin ja poliisiradioon.

2.6 RPAS

RPAS lyhennetään sanoista Remotely Piloted Aircraft System ja tarkoittaa suomeksi käännettynä etäohjattua ilma-alusjärjestelmää. Poliisilla on käytössään erilaisia RPAS-laitteita, joita voidaan hyödyntää kadonneen henkilön etsinnällä ja muussa operatiivisessa toiminnassa. Poliisin käytössä olevat laitteet ovat droneja, joihin on asennettu tai valmiiksi integroitu kamerajärjestelmä. Kamerat välittävät kuvaa reaaliaikaisesti lennättäjälleen tai tarvittaessa esimerkiksi tilannejohtokeskukseen. Droneissa voidaan käyttää myös lämpökameraa, jonka avulla esimerkiksi maastossa oleva lämmönlähde voidaan paljastaa.

RPAS-laitteiden käytöllä voi olla huomattavia etuja kadonneen henkilön etsinnällä. Laitteiden avulla kyetään havainnoimaan ilmasta käsin huomattavia alueita nopeasti. Toisaalta laitteet ovat hyvin sääherkkiä eikä niitä voi käyttää kovalla tuulella. Tämän lisäksi laitteiden toiminta-ajat lyhenevät kovalla pakkasella. Laitteen käytölle asettaa omat rajoitteensa myös maaston peitteisyys. Laite ei kykene havainnoimaan hyvin kasvillisuuden läpi, jolloin laitetta tulee käyttää esimerkiksi peltoalueiden ja rantojen tarkastamisen.

2.7 Tilannekuva

Kuusisto on määritellyt tilannekuvakäsitteen siten, että sillä tarkoitetaan jotain tapahtumaa ja siihen liittyviä seikkoja, jotka vaikuttavat päätöksentekoon. Tilannekuva on kuvaus ja tiedot siitä, mitä on tapahtunut. (Kuusisto 2005, 8–9.)

Etsintäorganisaatiossa tilannekuva on johtotasolla laajempi ja suorittavalla tasolla suppeampi, mutta yksityiskohtaisempi. Kadonneen henkilön etsinnässä tilannekuvan muodostamiseen kuuluu muun muassa tilannearvion tekeminen, kadonneen profilointi ja etsintäalueen rajaaminen. (Määttä ja Taskinen 2013, 18.)

Kadonneen henkilön etsinnässä tilannekuvan tarkkuudella ja reaaliaikaisuudella on suuri merkitys. Toisaalta tarkka tilannekuva helpottaa suuntamaan käytettävissä olevia etsijöitä oikeille etsintäalueille. Tilannekuvan reaaliaikaisuus helpottaa esimerkiksi yleisjohtoa lisäresurssien mitoittamisessa.

2.8 Tilannetietoisuus

Tilannetietoisuuden Kuusisto on määritellyt tilanteen tulkintana itsen kautta. Hän toteaa, että tilannetietoinen tietää, miten toimia seuraavaksi. Tilannetietoisuus edellyttää ulkoa tulevan datan ja oman suorituskyvyn tietämistä. (Kuusisto 2005, 11.)

Tilannetietoisuus kadonneen henkilön etsinnällä tarkoittaa riittävän tilannekuvan yhdistymistä käytettävissä oleviin voimavaroihin ja tietoon siitä, mitä seuraavaksi tulee tehdä. Tilannetietoisuus rakentuu reaaliaikaisen tilannekuvan perustalle. Laatimassani ohjeessa tilannetietoisuutta pyritään edistämään muistuttamalla riittävästä dokumentoinnista ja toisaalta tämän dokumentointitiedon jakamisesta muille etsijöille.

3 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotos on luotu keräämällä tarvittava tietoperusta useasta eri lähteestä. Tietoperustana opinnäytetyössäni toimii eri lainsäädökset, ohjeet ja määräykset sekä opinnäytetyöt ja pro gradu -tutkielmat. Lisäksi olen hyödyntänyt kokeneita poliisimiehiä ja - naisia heille suunnattujen workshoppien ja muiden keskustelutilaisuuksien avulla. Seuraavassa selvitykset tärkeimmistä tietoperustoista, joita olen käyttänyt opinnäytetyössäni.

3.1 MSO-Sharepoint

Poliisi käyttää informaation jakamisalustana Microsoftin kehittämää Sharepoint alustaa. Poliisin käytössä olevassa Sharepointissa on myös MSO-etsintämenetelmää koskeva oma osionsa. Sain käyttöoikeuden tämän tietosisällön käyttämiseen ja se on auttanut minua hahmottamaan produktini laatimista monella tapaa aina yksityiskohtaisista toimenpiteistä laajempiin kokonaisuuksiin asti.

3.2 Workshop

Keväällä 2021 olin mukana Hämeenlinnan kenttäjohtoalueen ryhmänjohtajapäivillä. Tuolloin sain tilaisuuden kerätä tietoa kokeneilta ryhmänjohtajilta kadonneen henkilön etsintätehtävään liittyen. Tämä tilaisuus toimii osaltaan tietoperustana opinnäytetyöhöni. Tämän tilaisuuden tuloksia esittelen myöhemmin opinnäytetyössäni kohdassa 4.2.1 SWOT-analyysi.

3.3 Poliisilaki ja Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta -ohje

Poliisin toimintaa ohjaa poliisilaki (PoL 872/2011). Poliisilain ensimmäisen pykälän toisen momentin mukaan poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi, jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi. Tämä määrittää sen, että poliisi on se viranomainen, joka on velvoitettu toimimaan henkilön löytämiseksi. Poliisilaki toimii myös perustana poliisin toimivaltuuksille etsintätehtävillä.

Poliisihallituksen ohje Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta (Poha POL-2018-49972) on ohje, jonka pohjalle kadonneen henkilön etsintä poliisissa perustuu. Ohjeeseen on myös sisällytetty ne poliisin toimivaltuudet, jotka tulevat poliisilaista, laista sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) koskien matkapuhelimen paikannusta ja pakkokeinolaista (806/2011) niissä tilanteissa, joissa on syytä epäillä henkilön kadonneen rikoksen johdosta.

Kadonneen henkilön etsintä maa- ja sisävesialueilla on poliisin vastuulla. Vastaavasti meripelastusalueella etsinnästä vastaa rajavartiolaitos. Mikäli meripelastusalueella tapahtunut etsintä päättyy tuloksettomana, siirtyy vastuu poliisille. (Poha POL-2018-49972,7.)

Edellä mainitun lähteen mukaisesti etsintä on aloitettava viipymättä, milloin kadonneeksi ilmoitetun henkilön tiedetään olevan kyvytön huolehtimaan itsestään tai olosuhteet muutoin ovat sellaiset, että henkilö on hengen tai terveyden vaarassa taikka henkilön epäillään joutuneen rikoksen uhriksi.

Ohjeen mukaisesti etsinnän suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon lähietsinnän merkitys. Ohjeessa perustellaan tätä sillä seikalla, että tutkimusten mukaan kadonnut on useissa tapauksissa löytynyt varsin läheltä kotiaan tai sitä paikkaa, josta henkilöstä on tehty viimeiset havainnot. (Poha POL-2018-49972, 6.)

Poliisihallituksen laatimassa ohjeessa on selostettu etsinnän erilaisia muotoja. Etsinnän muodoilla ei tarkoiteta suoranaisesti etsinnän taktista suorittamista, vaan lähinnä sitä, mitä resursseja poliisi voi etsinnällä käyttää. Näitä keinoja ovat poliisin oman organisaation puitteissa suorittama etsintä, poliisilain 9 luvun 3 §:ssä tarkoitettu määräyksestä tehtävä poliisin avustaminen, poliisilain 9 luvun 4 §:ssä tarkoitettu tukeutuminen vapaaehtoistoimintaan ja muiden viranomaisten apuun (Poha POL-2018-49972,6).

Poliisilain 9 luvun 3 §:ssa mainitaan avustamisvelvollisuudesta. Pykälässä kerrotaan jokaisen olevan päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksestä velvollinen avustamaan poliisia hengenvaarassa olevan kadonneen etsimisessä, ihmishengen pelastamisessa, loukkaantuneen auttamisessa sekä huomattavan omaisuus- tai ympäristön torjumisessa. Avustamisvelvollisuutta on rajattu siten,

että sen ei tule olla kohtuutonta ottaen huomioon osallistujan ikä, terveydentila tai henkilökohtaiset olosuhteet. (PoIL, 872/2011.)

Poliisilain 9 luvun 4 §:ssä on selostettu vapaaehtoistoiminnasta. Lainkohdan mukaan poliisi voi käyttää vapaaehtoisjärjestöjä sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 3:ssa luvussa tarkoitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä apunaan etsintä- ja muissa sellaisissa avustustehtävissä. (PoIL, 872/2011.)

Esimerkkinä poliisilain 9 luvun 4§:ssä mainitusta vapaaehtoistoiminnasta on Suomessa toimiva Vapepa eli Vapaaehtoinen pelastuspalvelu. Se on järjestö, joka tukee viranomaisia onnettomuuksissa ja muissa kriisitilanteissa. Vuonna 2020 Vapepalla oli toimintaan johtaneita hälytyksiä 450 kappaletta, joista etsintöjä oli 266 kappaletta (Vapepa 2021).

Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta -ohjeen mukaan tehokkaan ja nopean etsinnän käynnistämiseksi annetaan muille viranomaisille ja vapaaehtoisille välittömästi ennakkoilmoitus etsintään varautumisesta. Ohjeen mukaan poliisi voi antaa poliisin toimintavastuulle kuuluvan etsinnän esimerkiksi vapaaehtoisjärjestön suorittavaksi kuitenkin niin, että kokonaisvastuu etsinnästä säilyy poliisilla. (Poha POL-2018-49972.)

3.4 Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta -ohje

Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta -ohjeen (Poha POL-2018-49982) on laatinut Poliisihallitus. Ohjeessa osapuolina ovat Suomen Punainen Risti (SPR), Suomen Meripelastusseura ry ja Suomen Lentopelastusseura ry. Ohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen välistä yhteistoimintaa ja antaa selventäviä toimintaohjeita yhteistyön osapuolille. Kyseistä ohjetta voidaan soveltuvin osin hyödyntää myös muiden kuin Vapepa-järjestöjen kanssa tehtävässä yhteistoiminnassa. (POL-2018-49982, 1.) Täten vapaaehtoisjärjestöjä voidaan käyttää poliisilaissa tarkoitetuissa etsintä- ja pelastustehtävissä ja muissa tehtävissä, jotka eivät sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä (POL-2018-49982, 2).

Ohjeessa on määritelty tarkemmin, miten vapaaehtoisjärjestöjä voidaan käyttää esimerkiksi etsintätehtävillä. Lisäksi se sisältää, mitä toimenpiteitä vapaaehtoisjärjestöjen hälyttäminen vaatii ja min-kälaiset johtosuhteet vapaaehtoisjärjestöjen ja poliisin välillä vallitsee. Näitä käsittelemme tarkemmin opinnäytetyöni kohdassa Produktin kuvaus siten, kun se kulloistakin asiakokokonaisuutta koskettaa.

4 PRODUKTIN KUVAUS

4.1 Produktin tavoite

Keskeinen osa toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamistapaa on laatia selvitys siitä, miten produkti on valmistunut. Tässä selvityksessä, jota myös raportiksi kutsutaan, on käsiteltävä tuotoksen saavuttamiseksi käytettyjä keinoja (Vilkka & Airaksinen 2003, 51).

Ammattikulttuureissa on suuri määrä tietoa ja taitoa, joita ei aina tavoiteta ilman selvitystä (Vilkka & Airaksinen 2003, 9). Produktini tavoite on ollut tehdä yhteenvetoa poliisin käytössä olevista ohjeista ja muista tietosisällöistä siten, että kadonneen henkilön etsinnän avuksi muodostuisi helppo malli. Kuten aikaisemmin mainitsin, mallin tarkoitus on tukea jo olemassa olevaa osaamista kadonneen henkilön etsintätehtävällä ja toimia toimenpidelistauksena akuuteissa tilanteissa.

Kadonneen henkilön etsintään liittyvä tietoa on poliisin järjestelmissä jokseenkin sirpaloituneena. Akuutissa tilanteessa tällaisen tiedon keräämiseen ei ole aikaa, joten yhteenveto näistä tiedoista on tarpeen. Tavoitteeni ohjeen laadinnalle ei voi rajoittua pelkästään ohjeeseen itseensä. Ohje tulee olla sellaisessa formaatissa, että sen löytäminen sitä tarvitsevalle on helppoa.

Keskusteltuani työyhteisössäni, niin päällystön kuin miehistönkin kanssa, päädyttiin ratkaisuun, jossa ohje sijoitettiin poliisin käytössä olevan johtojärjestelmän yhteyteen, sille erikseen määritellyyn hakemistoon. Näin ohje on digitaalisesti aina saatavissa, eikä esimerkiksi partiopoliisin laukussa nuhjahtumassa.

4.2 Produktin tekemiseen käytetyt menetelmät

Tutkimustyössä käytin menetelmää, jossa pyrin havainnollistamaan kadonneen henkilön etsintätehtävän nykytilaa Hämeenlinnan poliisilaitoksella sekä tulevan ohjeen muotoa että siihen sisällytettäviä kriittisiä toimenpiteitä. Kehittämistilaisuus järjestettiin workshop-tyylisesti ja tilaisuudelle oli ennalta laadittu runko. Workshop järjestettiin Hämeenlinnan kenttäjohtoalueen ryhmänjohtajapäivän yhteydessä.

Kehittämistilaisuudessa jaoin ryhmänjohtajat työskentelemään pareittain. Tilaisuuden aluksi pyysin kenttäjohtajia kirjaamaan kadonneen henkilön etsintään liittyvät kriittiset toimenpiteet paperille. Tämän jälkeen kävimme kirjaukset kohta kohdalta läpi ja keskustelimme niistä. Lisäksi keskustelimme kadonneen henkilön etsinnästä yleisesti ja kirjasin heidän ajatuksiaan omiin muistiinpanoihini mahdollisimman tarkasti. Tästä ideointipäivästä ja tehtyjen muistiinpanojen perusteella laadin aiheesta SWOT-analyysin.

4.2.1 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi toteutettiin niiden tietojen perusteella, jotka sain Hämeenlinnan poliisiasemalla järjestetyn kenttäjohtajapäivän yhteydessä pidetyssä workshop-tilaisuudessa. Workshop käsitteli kadonneen henkilön etsinnän nykytilaa Hämeenlinnan poliisiasemalla ja tulevan ohjeen sisältöä sekä muotoa. Tätä tilaisuutta varten olin rakentanut erillisen rungon, mikä piti sisällään opinnäytetyöni aiheen esittelyn sekä tehtäviä kenttäjohtajille. Tehtäväosuudessa kenttäjohtajat ratkoivat ennalta laatimiani kysymyksiä kahden hengen ryhmissä ja lopulta esittivät vastauksensa kaikille osallistujille. Tämä malli herätti aihekohtaisesti hyvää keskustelua, jolloin sain kattavan käsityksen tehtävän nykytilasta sekä ymmärryksen siitä, minkä sisältöinen ohjeesta heidän mielestään tulisi syntyä.

Analyysin perustana olleet henkilöt ovat toimineet kenttäjohtajina useita vuosia. Heidän osaamisensa ja kokemuksensa valvonta- ja hälytyssektorilla on vahvaa ja heidän esittämänsä näkemykset perustuvat kokemuksiin, joita he ovat työurallaan kokeneet toimiessaan kenttäjohtajina. SWOT-analyysissä tarkastellaan jonkin asian vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Seuraavassa tarkastelen keskustelutilaisuudestani saatuja näkökulmia näiden neljän osa-alueen avulla.

Vahvuudet. Keskusteltaessa Hämeenlinnan poliisiaseman kadonneen henkilön etsinnän nykytilasta, koettiin vahvuutena poliisimiehet, jotka ovat käyneet MSO-etsintäkurssin. Kurssin käyneet poliisimiehet osaavat jo saattaa kadonneen henkilön etsinnän oikeasuuntaisesti käyntiin ja heillä on hallussaan oikeanlaisia toimintatapoja. Yleisesti vahvuudeksi mainittiin myös se, että kenttäryhmien yleinen osaaminen kattaa etsinnän perusmenetelmät.

Keskustelun aikana esille tuotiin erikoisosaaminen, etenkin RPAS ja koirapoliisitoiminta, mutta myös eri liikkumavälineiden kuten mönkijöiden ja moottoripyörien käyttäminen kadonneen henkilön etsintätehtävällä. Erikoisosaaminen ja sen riittävyys nähtiin Hämeenlinnan poliisiaseman vahvuutena. Esimerkiksi kurssitettuja RPAS-lennättäjiä oli jokaisessa ryhmässä ja osaaminen oli jakaantunut tasaisesti, jolloin osajia oli enemmän kuin yksi per ryhmä. Ryhmissä oli myös sellaisia poliisimiehiä, joilla oli esimerkiksi sekä mönkijä että RPAS-koulutus, jolloin poliisimies kykeni etenemään maastossa tapahtuvassa etsinnässä vaikeakulkuisille alueille, nostamaan RPAS-laitteen ilmaan ja tekemään alueen laajemman tarkastelun, jonka jälkeen hänen oli taas mahdollista edetä seuraavalle alueelle. Keskustelutilaisuudessa nousi esille myös poliisimiesten yleinen motivoituneisuus tehtävälajia kohtaan.

Heikkoudet. Heikkouksista keskusteltaessa nousi esille resurssien vähäisyys. Tämä johtaa kadonneen henkilön etsintään liittyvässä tilanteessa luonnollisesti siihen, että etsijöitä on liian vähän eikä esimerkiksi tilanteen johtamiseen voi keskittää kokonaista partiota, vaan partion toisen jäsenen on johdettava ja toisen lähdettävä tekemään fyysistä etsintää. Tämä lisää etsintää johtavan poliisimiehen työtaakkaa heikentäen johtamisen laatua. Toisaalta tämä näyttäytyy myös oleellisesti toisessa

heikkoudessa eli tiedon vähäisenä dokumentointina. Tilanteen pitkittyessä tai muuttuessa jopa henkirikosepäilyksi, on oleellista, että tietoa dokumentoidaan ja sitä kyetään jakamaan toimijoiden kesken yhtenäisen tilannekuvan saavuttamiseksi. Erään osallistujan kertoman mukaan, tilanteen alun analysointi on A ja O, kuten myös tiedon jakaminen. Keskustelutilaisuudessa informaation käsittelyä kesken etsinnän pidettiin heikkona. Tämä johtui eritoten vähäisistä resursseista.

Kuten aikaisemmin olen maininnut, teknisten välineiden hallintaa pidettiin hyvänä asiana. Toisaalta liika sitoutuneisuus ja kritiikitön luotto tekniikkaan saattavat antaa väärän kuvan tarkastetun alueen tilasta. Ryhmänjohtajien näkemysten mukaan tekniikan avulla kyetään nopeasti havainnoimaan laaja-alue, mikäli maasto on siihen suotuisa, mutta esimerkiksi metsäisellä alueella tärkeintä on niin sanottu saapasmeininki.

Uhat. Keskustelutilaisuuden aikana sivuttiin ohjeen tulevaa rakennetta ja sen toiminnan suuntaavuutta. Tilaisuuden perusteella ohjeeseen haluttiin selkeä toimenpidelistaus, mutta samalla tämän listauksen koettiin olevan hankala niissä tilanteissa, joissa sitä toteuttava henkilö saattaisi noudattaa sitä liian ehdottomasti. Kuten Kuusisto (2005, 11) totesi, että tilannetietoisuus edellyttää ulkoa tulevan datan ja oman suorituskyvyn ymmärtämistä.

Mahdollisuudet. Ohjeen tuomista mahdollisuuksista keskusteltaessa ajateltiin selkeän ohjeen johtavan kadonneen henkilön etsinnän parempaan suoritusasteeseen, koska tehtävää johtavan poliisimiehen osaaminen ei ole niin pitkälle kiinni hänen kokemus- tai koulutustasostaan, vaan selkeä toimenpidelistaus ajaa tekemisen vääjäämättä oikeaan suuntaan. Lisäksi toimenpiteet tulevat tehdyksi riittävän laajasti ja järjestelmällisesti. Tämä järjestelmällisyys voi lisääntyä sekä informaation keräämis- kuin etsinnän organisointivaiheessakin.

Ohjeen avulla kyetään muistuttamaan etsinnän johtajaa esimerkiksi tiedon dokumentoinnin ja jakamisen merkityksestä. Nämä ovat juuri niitä asioita, jotka koettiin nykytilassa heikkouksiksi ja helposti unohdettaviksi aiheiksi.

Yhteenvedon keskustelutilaisuudesta voidaan luonnehtia, että kadonneen henkilön etsintätehtävä koetaan merkityksellisenä ja haastavana poliisitehtävänä. Tästä syystä ohjeen laatimista pidettiin tärkeänä. Opinnäytetyötäni varten ryhmänjohtajien antama anti ohjeen laatimista varten oli merkityksellistä. Vallitsevat heikkoudet ovat osaltaan sellaisia, että niihin ei ohjeen avulla kyetä suoranaisesti vaikuttamaan, kuten käytettävissä oleva resurssi, mutta toisaalta vähäisen resurssin hyödynnettävyyttä voidaan ohjeen avulla lisätä listaamalla selkeitä toimenpiteitä ja osoittamalla niitä asioita, joihin etsintöjä johtavan poliisimiehen tulee kiinnittää huomioita, kuten tiedon dokumentointi ja sen jakaminen.

Pelkkä ohjeen valmistuminen ei riitä, vaan se pitää saada käyttöön. Tulevaisuutta ajatellen on tärkeää, että ohjeen valmistumisesta informoidaan riittävästi. Lisäksi on merkityksellistä, että ohje on ulkonäöltään laadukas ja visuaalisesti selkeä ja että se on helposti löydettävissä POKEn kautta ja sen lisäksi se on sijoitettuna hakemistoon siten, että se osataan tarvittaessa sieltä löytää. Ohjeesta tullaan tiedottamaan poliisin sisäisellä nettisivulla.

4.3 Ohjeen kehitystyö ja -vaiheet

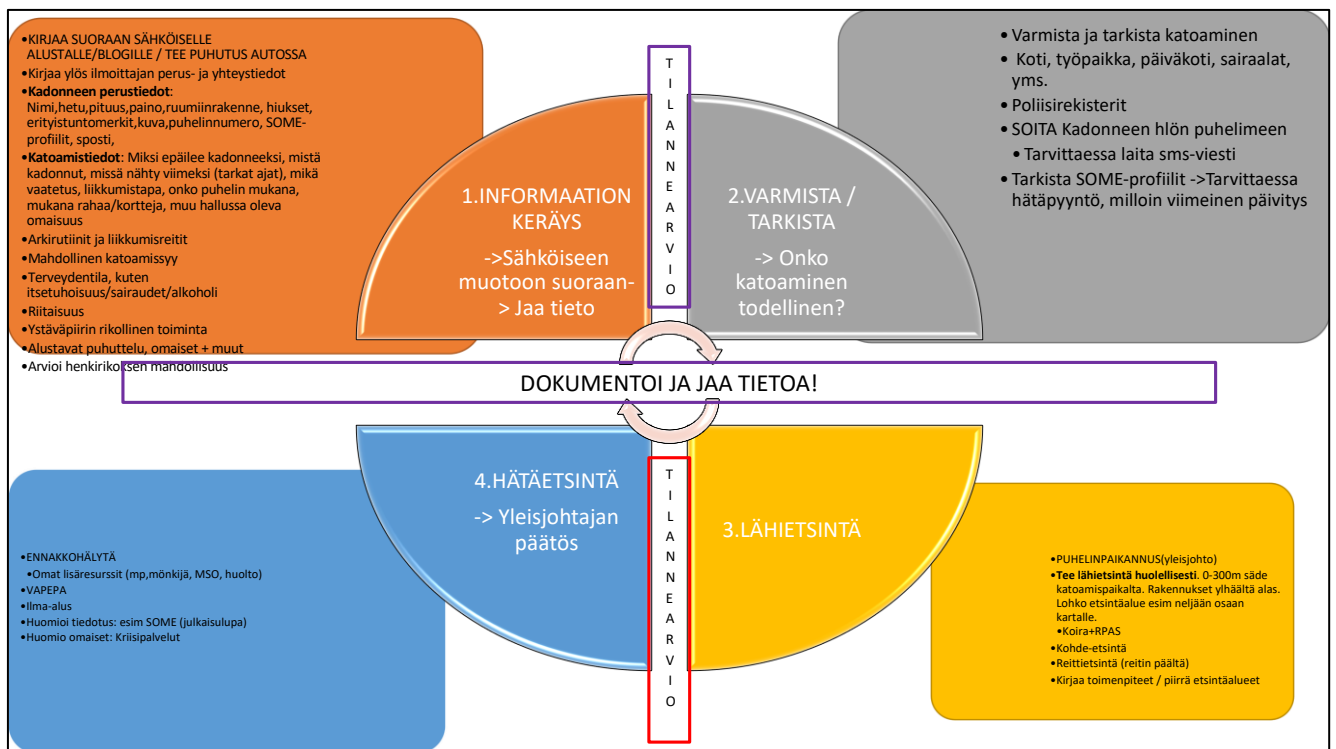
Laatimani opinnäytetyösuunnitelma antoi työlleni alustavat raamit. Erityisesti kuitenkin aihe valikoitui ja rajautui käytyäni keskustelun Hämeen poliisiaseman valvonta- ja hälytyssektorin päällystöesimiehen kanssa. Hänen vaatimuksensa työlle oli se, että ohjeen tuli olla selkeä, visuaalinen, mahdollisimman yksinkertainen ja sen tuli pitää sisällään toimenpidelistauksen.

Miten siis rakentaa mahdollisimman kattava ja hyvä ohje, mutta kuitenkin sellainen, joka on helposti omaksuttavissa? Päätin lähteä hahmottamaan aihetta käytettävissä olevista lähteistä. Aluksi lähdin keräämään tarvittavaa tietoa poliisin intranetistä ja aiheeseen liittyvistä ohjeista ja määräyksistä. Kuitenkin melko nopeasti selvisi näiden ohjeiden ja määräyksien laveus. Laveus aiheutti sen, että minulta pyydettyä toimenpidelistausta ei pelkästään Poliisihallituksen antamien ohjeiden perusteella voisi tehdä. Tämän jälkeen siirryin hakemaan tietoa muista aihetta koskettavista tai sivuavista opinnäytetöistä ja kirjallisuudesta.

Kadonneen henkilön etsinnästä on viime vuosinakin tehty monta laadukasta opinnäytetyötä, joista esimerkiksi Janne Koskelan poliisipäällystötutkinnon opinnäytetyö vuodelta 2012 käsittelee MSO-etsintämenetelmää ja Juho Mattilan Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö kadonneen henkilön etsinnän alustavaa puhuttelua ja tilannekuvan luomista.

Opinnäytetöiden, MSO-Sharepointin ja omien kokemusteni avulla löysin yhtäläisyyksiä, joista muodostui ohjeeni neljän kategorian ydin eli informaation keräys, tiedon varmistaminen ja tarkistaminen, joka on nimetty ohjeessa tarkastuskierrokseksi, sekä lähietsintä ja hätäetsintä. Koska minulle annettu aihe koski ensitoimenpiteitä ja niistä laadittavaa toimenpidelistaa, nämä neljä osa-aluetta valikoituivat kategorioiksi, jotka ovat tärkeitä etsinnän alkuun saattamiseksi.

Nämä edellä mainitut toimenpiteet olen jaotellut sen mukaisesti, missä järjestyksessä ne tulee tehdä ajallisesti. Janne Koskela on opinnäytetyössään kirjannut ensimmäisen partion tehtäviksi muun muassa informaation hankinnan, tilannekuvan muodostamisen, lähietsinnän sekä tarkistukset ja tiedustelut (Koskela 2012, 15–16).

Kuva 1. Ohjeen ensimmäinen versio. (kuva: Ville Mattila)

Kuvassa 1 on laatimani ohjeen ensimmäinen versio. Tässä neljä kategoriata oli eroteltu eri sektoreihin ja eroteltu keskenään eri väreillä. Kunkin kategorian toimenpiteet oli jaoteltu niiden vieressä oleviin laatikoihin ja tämän lisäksi kuvaan oli lisätty palkit, jotka muistuttivat tilannearvion tekemisestä kategorioiden väleissä sekä dokumentoinnin tarpeesta.

Ohjeen käytettävyys oli kuitenkin vajavainen. Poliisiautossa olevan tietokoneen näyttö on verrattain pieni, mikä aiheutti hankaluuden lukea toimenpidelistauksia. Sama ongelma koski myös ohjeen luemista poliisimiesten matkapuhelimissa ja siihen liitettyssä POKEn mobiiliversiossa. Koska ohjeen käytettävyydellä on erityisen suuri merkitys, päätin muokata ohjetta paremmin luettavaksi.

Tilannearvion mukaan siirtyminen lähietsintään mahdollisimman nopeasti

1. INFORMAATION
KERÄYS

2. VARMISTA /
TARKISTA

3. LÄHIETSINTÄ

4. HÄTÄETSINTÄ

Kuva 2. Ohjeen toisen version yleisilme. (kuva: Ville Mattila)

Ohjeen toisessa versiossa (kuva 2.) ohjeen sivumäärä kasvoi, mutta hahmotettavuus parani. Ohjeen alussa kategoriat on tuotu esille selvemmin, jolloin niiden hahmottaminen paranee. Ohjeen seuraavilla sivuilla on käytetty jokaisen kategorian mukaista kuviota, jotta eri kategoriat ovat paremmin havaittavissa.

Toisen version lähetin arvioitavaksi laajemmin kuin sitä edeltävän ja sain reilusti palautetta. Ohjeen yleisilmeeseen oltiin tyytyväisiä mutta sen tekstiosioihin kaivattiin lisää selkeyttä. Olin kirjoittanut tekstiosioihin yleisiä huomioita ja toimenpiteitä siten, että näitä oli vaikea hahmottaa toisistaan ja sen lisäksi olin kirjannut myös ajatuksia, miten joku asia tulisi tehdä. Kun ajatellaan alkuperäistä pyyntöä, tehdä toimenpidelistaus, ei ohjeessa tulisi vastata niinkään kysymykseen ”miten” vaan ”mitä”. Se, miten jokin asia tehdään, tulee antaa poliisimiesten itse ratkottavaksi pohjautuen heidän omaan kokemukseensa ja osaamiseensa. Toisaalta ohjeeseen tuli myös tarpeettoman paljon tekstiä, mikä olisi ollut alkuperäisidean vastaista. Pitihän ohjeen olla selkeä ja helposti mielletävä.

3.
LÄHIETSINTÄ
1/2

- LÄHIETSINTÄ ON TÄRKEIN ETSINTÄ
- TEE SAMANAIKaisesti PUHELINPAIKANNUKSET(hätäpaikannus ja operaattoripaikannus), MIKÄLI HENGEN- TAI TERVEYDEN VAARA
- ENNAKKOHÄLYTÄ VAPEPA, Ennakkohälytys lyhentää saapumisaikaa merkittävästi. Ohjeen lopussa yhteistiedot. Ennakkohälytyksen voi tehdä myös tike tai joke. Ennakkohälytys on tehtävä matalalla kynnyksellä ja siihen tulee liittää myös perustuntomerkit.
- PYYDÄ TIKEÄ/JOKEA ENNAKKOHÄLYTTÄMÄÄN ILMA-ALUS: Varaudu itse antamaan ilma-alukselle etsintäalue myöhemmin.

RAJAA ETSINTÄALUE: Katoamispaikka – 800 metriä. Etäisyys on suuntaa-antava, rajaa järkevasti.
LOHKO ETSINTÄALUE: Lohkominen esimerkiksi neljään osaan. Lohko käyttäen maastonmuotoja, kuten järvi, oja, sähkölinjat jne.

ESIMERKKI LÄHIETSINNÄN KÄYNNISTÄMISESTÄ:

1. Mahdollisen rakennuksen tarkastaminen järjestelmällisesti. "Mahdolliset ja mahdottomat paikat".
2. Koirapartio jäljelle ja RPAS. Alueena 360 astetta katoamispaikalta.
3. Etsintäalueen rajausta ja lohkominen.
4. Kun koirapartio on tarpeeksi kaukana, muu jalkaetsintä liikkeelle. Huomio jälkien sotkeutuminen.

KIRJAA TEHDYT TOIMENPITEET SÄHKÖISELLE ALUSTALLE
LÄHIETSINTÄOSIO JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

Kuva 3. Toisen ohjeversion lähietsintäosion ensimmäinen sivu. (kuva: Ville Mattila)

3.
LÄHIETSINTÄ
2/2

- HUOMIOI OMIEN RESURSSIEN KÄYTTÖ KUTEN MP,MÖNKIJÄ,RPAS, MSO.
- DOKUMENTOI: Turvaa mahdollinen tutkinta

RPAS-ETSINTÄ: Alueena selkeät maastonkohdat kuten pellot, pihat, sähkölinjat, rannat jne. Huomio lämpökameran käyttö.

KOHDE-ETSINTÄ: Lähialueen vaaralliset kohteet tai "mielenkiintoiset" kohteet (huomioi lapsi). Hae uusia kohteita aktiivisesti ja tarkistuta etsintäpartiolla.

REITTIETSINTÄ: Ajaen tai muutoin reitin päältä. Esimerkiksi tie tai polku.

ALUEEN SULUTTAMINEN: Tarpeen mukaan alueen rajausta ja vaarallisten kohteiden vartiointi(esimerkkinä lapsi ja ranta)

PIIRRÄ ETSINTÄALUEET JA PIDÄ YLLÄ TILANNEKUVAA: Mitä tiedetään, mitä ei tiedetä, mitä voidaan selvittää.

VARAUDU HENKILÖN LÖYTYMISEEN: EA, 37, KRIISIAPU.

TEE PÄÄTÖS HÄTÄETSINNÄN KÄYNNISTÄMISESTÄ YHDESSÄ KJ:N JA YJ:N KANSSA.

Kuva 4. Toisen ohjeversion lähietsintäosion toinen sivu. (kuva: Ville Mattila)

Kuvissa 3 ja 4 olen kertonut lähietsinnän toteuttamisesta vanhassa ohjeversiossani. Huomion arvoista on osion jakaantuminen sen laajuudesta johtuen kahdelle sivulle, ja tämän lisäksi eritoimenpiteitä koskevat osiot olivat jaoteltu eri väreihin. Ajatuksena värien käytölle oli yritys helpottaa lukemista, mutta saamani palautteen mukaan tätä pidettiin lukemista vaikeuttavana tekijänä. Lisäksi sivuilla on ohjeita siitä, miten mikäkin toimenpide tulisi tehdä ja tätä tietoa karsin pois, jotta lähietsintää koskeva osio saatiin mahtumaan yhdelle sivulle.

3. LÄHIETSINTÄ

TIKE/JOKE:

- ENNAKKOHÄLYTYS VAPEPA: Ennakkohälytys lyhentää saapumisaikaa merkittävästi. Ohjeen lopussa yhteystiedot.
- ENNAKKOHÄLYTYS ILMA-ALUS KUTEN RAJAHEKO: Varaudu itse antamaan ilma-alukselle etsintäalue myöhemmin.
- HÄTÄ- JA OPERAATTORIPAIKANNUKSET: Mikäli välitön hengen- ja terveydenvaara

LÄHIETSINTÄ ON TÄRKEIN ETSINTÄ. PRIORISOI JA TEE AINAKIN SEURAAVAT TOIMENPITEET TILANTEEN MUKAAN:

1. MAHDOLLISEN RAKENNUKSEN TARKASTAMINEN: Järjestelmällinen tarkastus, ”Mahdolliset ja mahdollittomat paikat”.
2. KOIRAPARTIO JÄLJELLE JA RPAS ILMAAN: Alueena 360 astetta katoamispaikalta.
3. RAJAA ETSINTÄALUE: Rajaus 0-800m ja lohkominen maastonmuotojen mukaan neljään osaan.
4. ETSINNÄN ALOITUS JALKAISIN JA AJONEUVOIN

Tulokseton lähietsintä: Siirtyminen hätäetsintään yleisjohtajan päätöksellä.

KIRJAA TEHDYT TOIMENPITEET SÄHKÖISELLE ALUSTALLE

Kuva 5. Ohjeen lähietsintäosio koostettuna yhdelle sivulle. (kuva: Ville Mattila)

Valmiin ohjeen lähietsintää koskevassa osiossa (kuva 5) toimenpiteet on jaoteltu keskelle sivua ja ne on numeroitu. Ylempänä on samanaikaisesti tapahtuvia toimenpiteitä, joita etsintää johtavan poliisimiehen ei tarvitse itse tehdä, mutta jotka hänen on otettava huomioon tai joista hänen tulee huolehtia tilanne- tai johtokeskuksen tekeviksi.

Näiden sisällöllisten muutosten lisäksi ohjeeseen tein runsaasti muitakin muutoksia saamani palautteen mukaan, joista esimerkkinä toimenpideosioiden otsikoinnissa tapahtunut muutos, jossa ohjeen toisen osion nimi ”varmistaa / tarkista” muutettiin muotoon ”tarkastuskierros”. Tätä muutosta perusteltiin enemmän osiota konkretisoivana.

Lisäksi lisäsin ohjeen loppuun ”muistin tueksi” -osion, johon pyrin laittamaan sellaisia asioita ja selvennyksiä, joita pidän tärkeinä, mutta jotka eivät varsinaisesti mahtuneet neljään osioon tai jotka eivät niihin suoranaisesti kuulu.

4.4 Ohjeen sisältö

Ohjeessa ei ole sitä nimeävää etusivua, koska saamani palautteen perusteella se oli turha. Koska poliisimies, joka hakee POKEn hakemistosta ohjeeni ja päättää avata sen, on hän jo tietoinen, mistä ohjeesta on kysymys. Ohjeesta muodostui seitsemän sivuinen ja sen ensimmäisellä sivulla on esitelty ohjeen neljä toimintaosiota: Informaation keräys, tarkastuskierros, lähietsintä ja hätäetsintä. Näiden toimenpideosioiden jälkeen on muistin tueksi -osio, jossa käsittelen yleisempiä asioita etsintään liittyen. Ohjeeseen oli tarkoitus liittää myös tärkeitä yhteystietoja, mutta opinnäytetyön julkisuudesta johtuen niitä en voi siihen liittää. Seuraavissa alaotsikoissa ovat ohjeen toimenpideosiot tarkemmin selostettuina.

4.4.1 Informaation keräys

Informaation keräys on toimenpiteenä luonnollisesti ensimmäisenä. Useimmiten ilmoituksen kadonneesta henkilöstä ottaa vastaan hätäkeskus, mutta ilmoitus voi tulla myös suoraan poliisille tai poliisi voi tehdä ilmoituksen jonkin tehtävän yhteydessä saamiensa tietojen perusteella (Määttä & Taskinen 2012, 53).

Tietojen kirjaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ensitilanteen puutteellinen hoitaminen saattaa vaikuttaa erittäin haitallisesti lopputulokseen (Happo 2020, 83). Juho Mattilan opinnäytetyössä Kadonneen henkilön etsintä - Alustavasta puhuttelusta tilannekuvan luomiseen, on hän tehnyt alustavaa puhuttelua koskevan listauksen asioista, jotka tulee mahdollisimman hyvin selvittää. Informaation keräys -vaiheessa poliisi tekee alustavan puhuttelun. Alustavassa puhuttelussa selvitetään ne seikat, joilla voi olla vaikutusta tilannekuvaan ja täten myös tilannejohtajan päätöksentekoon. Alustavassa puhuttelussa poliisi pyrkii arvioimaan tietojen todenperäisyyttä ja onkin mahdollista, että päädytään toteamaan, ettei poliisilla ole syytä tehdä enempää toimenpiteitä kadonneen henkilön löytämiseksi. (Mattila 2018, 20.)

Poliisin internet-sivulla ohjeistetaan soittamaan hätäkeskukseen niissä tilanteissa, kun epäillään kadonneen henkilön joutuneen rikoksen uhriksi tai henkilö on hengenvaarassa tai kyvytön huolehtimaan itsestään. Kyvyttömäksi huolehtimaan itsestään on sivustolla eritelty erikseen lapsi, vanhus ja sairas henkilö (Poliisi 2020). Informaation keräys alkaakin näiden ilmoitustietojen perusteella. On kuitenkin järkevää kadonneen henkilön etsintää aloittavan partion olla uudestaan yhteydessä ilmoittajaan ja kysyä vielä tarkentavia kysymyksiä sekä varmistaa jo saatuja tietoja. Jos on mahdollista, olisi hyvä tavata ilmoittaja henkilökohtaisesti.

Ohjeessani olen kirjannut yhdelle sivulle kaksi eri asiakokonaisuutta. Ohjeen yläalaidassa on ohje siitä, että tiedot on kirjattava suoraan sähköiselle alustalle. Toinen asiakokonaisuus on kymmenen kohdan lista asioista, joita informaation keräys -vaiheessa tulee kysyä ja joihin tulisi saada vastaus.

Huomion arvoista on se, että asiassa on voitu kirjata jo ilmoitus riippuen siitä, miten ilmoittaja on ollut poliisiin yhteydessä. Mikäli asiassa on jo kirjattu ilmoitus, kirjataan nämä tiedot POKE-lokille kaikkien partioiden luettavaksi.

Kirjauksen alkuun tallennetaan ilmoittajan henkilö- ja yhteystiedot, jolloin etsinnän edetessä hänen saadaan varmemmin yhteys mahdollisia lisätietoa kysyttäessä. Ilmoittaja voi olla myös kadonneen henkilön omainen, jolloin on luonnollistakin tallentaa nämä tiedot.

Informaation keräyksessä keskitytään aluksi kadonneen henkilön perustietoihin, joita ovat henkilö-tietojen lisäksi hänen fyysiset tuntomerkinsä, mutta myös käytössä olevat puhelinnumerot ja sosiaalisen median tilien tiedot. Mikäli kadonneesta henkilöstä on saatavilla kuva, liitetään se kaikkien tiedossa olevaan paikkaan.

Kuultavalta pyritään selvittämään kadonneen henkilön terveydentilaa ja mahdollista katoamissyytä ja sitä, milloin kadonnut henkilö on viimeksi nähty tai hänen kanssaan on oltu tekemisissä. Päivämäärät ja kellonajat on syytä kirjata mahdollisimman tarkasti ylös jo etsinnän alkuvaiheessa. Näiden tietojen lisäksi on oleellista kartoittaa normaaleja liikkumisreittejä ja arkirutiineja, mikäli sellaisia tietoja on saatavilla. Kadonnut henkilö voi olla liikkeellä esimerkiksi autolla, kävellen tai polkupyörällä. Tämän tiedon kirjaaminen on oleellista, jotta voidaan tehdä summittainen arvio siitä, kuinka suuri etsintäalue mahdollisesti on.

Erityisen tärkeää mutta toisinaan vaikeata on selvittää kadonneen henkilön itsetuhoisuutta. Itsetuhoisuuden tai muiden mielenterveysongelmien selvittäminen on monestakin syystä merkityksellistä. Esimerkiksi puhelimen hätäpaikannusta tehdessä kriteerinä on akuutti hengen tai terveyden vaara. Itsetuhoisuus tai muut mielenterveyden ongelmat lisäävät tätä akuuttisuutta.

Informaation keräysvaiheessa pyritään saamaan selkoa, voiko katoamisen syynä olla mahdollisesti rikos. Koska joutuminen rikoksen uhriksi vaikuttaa suuresti myös poliisin tekemien toimenpiteiden jatkuon, on tähän vaiheeseen kiinnitettävä erityistä tarkkuutta.

Informaatio keräys on vaiheena aikaa vievä ja kokematon poliisimies saattaa pyrkiä tekemään tämän vaiheen hätiköidysti, jotta pääsisi tekemään itse etsintää mahdollisimman nopeasti. Kuitenkin tietojen kirjaamisessa on syytä olla huolellinen ja tallentaa ne kaikkien nähtäväksi yhteisen tilanne-

kuvan rakentamista varten. Näin edesautetaan oikeiden etsintätoimenpiteiden valintaa ja huolehditaan myös osaltaan siitä, että mahdollinen esitutkinta tai poliisitutkinta saa mahdollisimman hyvän lähtökohdan.

Informaation keräämisessä on otettava huomioon myös kadonneiden omaiset etsinnän alkuvaiheesta lähtien, vaikka kadonneesta henkilöstä ilmoituksen tehnyt ei olisikaan hänen lähiomaisensa. Huomioiminen on tärkeää niin lisäinformaation saamiseksi kuin siitäkin syystä, että omaiset saattavat olla erityisen tuen tarvitsijoita tilanteessa. Omaisille selvitetään yleisesti etsinnän kulkua ja etenemistä ja sitä, mitä omaisten tulisi ottaa huomioon etsinnän edetessä tai jos etsintä päätetään keskeyttää. Omaiset tulee myös valmistella siihen, että kadonnut löytyy kuolleena. Omaisten osalta on huomioitava, että heiltä saattaa tulla tietoa vain vähän kerrallaan, jolloin tietoa on udeltava tarkoin ja riittävän usein. Omaiset saattavat myös vähätellä kadonneen henkilön fyysisiä tai psyykkisiä ongelmia ja jättää jotain hyvin oleellista kertomatta peläten paljastamasta jotain hyvin henkilökohtaista. (Määttä & Taskinen 2013, 54.)

4.4.2 Tarkastuskierros

Tarkastuskierroksella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla poliisi kykenee arvioimaan, onko henkilö tosiasiallisesti kadoksissa. Poliisilain (872/2011) 1§:n toisen momentin mukaan poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi, jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi. Tarkastuskierroksen aikana tiedon varmistamisella ja tarkistamisella tarkoitetaan näiden perusteltujen syiden esille tuomista. Ei ole yksioikoista kuitenkaan aina löytää näitä syitä ja tästä syystä poliisin on tehtävä arviota kokonaisuutta ajatellen.

Perusteltuja syitä voi olla esimerkiksi poikkeuksellinen tapahtuma tai toiminta tai rutiineista poikkeaminen. Happonen kertoo esimerkin, jossa kansalainen on tähän asti pitänyt yhteyttä muihin ihmisiin ja nyt yhteydenpito on loppunut. Tällöin poliisin on vaikea todeta, johtuuko yksinolo puhtaasti omasta vapaasta tahdosta. Tällöin viranomaisen on mietittävä eri vaihtoehtoja ja tarvittaessa tarkastettava, mikä kadonneeksi ilmoitetun henkilön oma tahtotila on. (Happonen 2020, 14.)

Samasta asiasta on kirjoitettu poliisilain kommentaarissa vuonna 2014, jossa sanotaan, että henkilön joutuminen kadoksiin saattaa johtua hänen omasta tahdostaan ja tämä on huomioitava toiminnassa (Rantaeskolala 2014, 68). Edellä mainitussa lähteessä tarkennetaan vielä, että tämänkin epäilyn vahvistaminen ja mahdollisen vaaran ja avun tarpeen poissulkeminen edellyttävät poliisin tekemiä tarkastuksia.

Toisaalta voidaan ajatella, että katoamisilmoituksen tehneellä siviilihenkilöllä ei myös ole samoja mahdollisuuksia varmistaa henkilön olinpaikkaa kuin poliisilla viranomaisena. Näin ollen poliisin on

hyvä yrittää varmistaa henkilön olemista esimerkiksi poliisin omissa tiloissaan, kuten kiinniotettuna olemista tai toisaalta olla yhteydessä alueen sairaaloihin.

Toisinaan on mahdollista, että ohjeessa mainitut informaation kerääminen ja tarkastuskierros -vaiheet jätetään välistä ja siirrytään suoraan lähietsintävaiheeseen. Tällaisena esimerkkinä voidaan pitää pienen lapsen katoamista sellaisissa olosuhteissa, että lapsen olinpaikka ennen katoamista on ollut selkeästi tiedossa. Kuvaamassani tilanteessa asiaa ei voida varmistaa sen enempää muualta kysymällä. Tällöin voidaan siirtyä suoraan lähietsintään. Tätä tilannetta silmällä pitäen olen kirjannut ohjeeni ensimmäiselle sivulle tekstin ”Lapsen ollessa kyseessä, harkitse siirtymistä suoraan lähietsintään”.

Toisaalta käsillä voi olla myös tilanne, jossa henkilöstä tehty katoamisilmoitus on ilmoitettu kiusantekotarkoituksella, jolloin jo pelkkä soittaminen kadonneeksi ilmoitetun henkilön puhelimeen tai hänen lähiomaiselleen riittää antamaan poliisille varmuuden siitä, että henkilö ei ole kadoksissa.

4.4.3 Lähietsintä

Poliisihallituksen ohjeessa Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta kerrotaan etsinnän suorittamisesta. Etsinnän kiireellisyyteen vaikuttaa vallitsevat olosuhteet, kuten säätila ja vuodenaika mutta myös kadonneen henkilön itsensä olosuhteet. Kadonnut voi olla lapsi, vanhus tai sairas henkilö, jolloin hän ei kykene huolehtimaan itsestään täysimääräisesti. (Poha POL-2018-49972,6.)

Edellä mainitun lähteen mukaan etsinnän suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon lähietsinnän merkitys ja se, että tutkimusten mukaan kadonnut henkilö löytyy useissa tapauksissa läheltä kotiaan tai sitä paikkaa, josta henkilöstä on viimeiseksi tehty havainnot. Lähietsinnän merkitystä on näin ollen tarpeen korostaa ja tästä syystä se on nostettu ohjeeni erääksi neljästä pääkategorista. Ohjeeni lähietsintäosiossa tähdennän vaiheen merkitystä tekstillä ”Lähietsintä on tärkein etsintä” ja tämän alle on kerätty tietoa siitä, miten lähietsintä tulee suorittaa.

Lähietsinnän maantieteelliselle laajuudelle ei voida antaa mitään yksiselitteistä metrimäärää eikä sitä näin ollen ole tarkasti määritelty ohjeistuksissa. Maantieteellinen ulottuvuus katoamispaikasta tulee määrittää siten, että siihen kuuluu katoamispaikan välittömässä läheisyydessä olevat rakennukset, tieurat ja lähimaasto. Lähietsintä voisi tarkoittaa laajennettua pihapiiriä katoamispaikan ympäristöstä. (Happo 2020, 37–38.)

Lähietsintäosiossa olen maininnut koiran käytöstä ja siitä, että koirapartion olisi hyvä olla ensimmäisten partioiden joukossa, koska tällöin koiran on mahdollista saada jälki paremmin esille (Koskela 2012, 15). Keskustellessani opinnäytetyöstäni kirjoitusprosessin aikana, monet poliisimiehet korostivat koirapartion käyttöä ja sen merkityksellisyyttä kadonneen henkilön etsinnässä. Toisaalta

koirapartion käyttäminen ei rajoitu vain akuuttiin tilanteeseen, vaan koira voidaan hyödyntää kadonneen henkilön etsinnässä pitkänkin ajan jälkeen, mikäli haetaan kuollutta ihmistä.

Olen jakanut ohjeen lähietsinnästä kertovan osan kahteen eri alueeseen. Sivun yläosassa on tilanne- tai johtokeskuksen tehtävät toimenpiteet, joista etsintää johtavan on hyvä olla tietoinen tai varmistaa niiden tapahtuminen. Näitä toimenpiteitä on ennakkohälytysten tekeminen Vapepalle sekä ilma-aluksen hälyttäminen ja näiden lisäksi hätä- ja operaattoripaikannusten tekeminen.

Poliisihallituksen ohjeessa Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta (Poha POL-2018-49982, 3) mainitaan poliisin saadessa tiedon etsintä- ja tai muusta avustustehtävästä, jossa se päättää käyttää vapaaehtoisjärjestön apua tehtävän suorittamiseksi, tekee poliisi hälytyksen vapaaehtoisjärjestölle. Edellä mainitussa ohjeessa kerrotaan vielä, että tehokkaan ja nopean etsinnän käynnistämiseksi poliisi antaa ennakkovaroituksen etsintään varautumiseksi. Maalla ja sisävesillä tapahtuville etsinnöille hälytys tehdään soittamalla Vapepan maakunnalliselle hälytyspäivystäjälle (Poha POL-2018-49982, 4).

Vapepalla on käytössään järjestelmä, jonka avulla vapaaehtoiset hälytetään tehtävälle. Aikaisella ennakkohälytyksellä Vapepa-johtaja voi aloittaa tehtävän suunnittelun ja se myös edesauttaa sitä, että vapaaehtoiset etsijät pääsevät tarvittaessa nopeammin etsintäpaikalle. Ennakkohälytyksestä ei synny tässä vaiheessa kuluja poliisille. (Virta & Ärväs 2019, 15–16.)

Hätäpaikannuksen ja operaattoripaikannuksen tekeminen edellyttävät aina perusteltua olettaa hätäpaikannuksen kohteena olevan henkilön olemisesta ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa (Poha POL-2018-49972, 3). Kadonneen henkilön etsinnässä hätäpaikannusta voidaan käyttää, jos kadonneen henkilön matkapuhelinnumero on tiedossa. Hätäpaikannuksen tekeminen toistetaan riittävän usein, jolloin matkapuhelimen sijainti saadaan mahdollisimman tarkasti tai sen liike voidaan havaita. Kuitenkin matkapuhelimen sijainnista saatava tieto on suurpiirteitä ja siihen vaikuttaa monia seikkoja, kuten matkapuhelimen ympärillä olevien tukiasemien määrä ja maaston muodot. Matkapuhelimen sijainnin tarkkuus vaihtelee kaupunkialueen noin 50–400 metrin säteestä aina taajamien ulkopuolella kilometrien tarkkuuteen.

Matkapuhelinoperaattorille tehtävän operaattoripaikannuksen avulla saadaan tarkempaa tietoa esimerkiksi siitä, mihin tukiasemaan matkapuhelin on linkitetty ja missä kyseinen linkkiasema sijaitsee maantieteellisesti. Näiden tietojen lisäksi saadaan tietoa siitä, mikä on puhelimen suunta kyseisestä linkkiasemasta. Nämä tiedot antavat osaltaan arvokasta lisätietoa etsinnän suuntaamiseen oikealla tavalla.

Lähietsinnän toimenpideoiosiossa on neljän kohdan numeroitu toimenpidelista. Ensimmäisenä kohtana on mahdollisen rakennuksen tarkastaminen järjestelmällisesti. Ohjeeseen olen liittänyt muistutuksen siitä, että rakennuksen tarkastaa aina myös poliisi. Toisena kohtana on koirapartion lähettäminen jäljelle sekä RPAS-laitteen lähettäminen ilmasta tapahtuvaan etsintään. RPAS-laitteella on helpointa tarkastaa selkeät ja avoimen maastonkohdat kuten pellot, sähkölinjat, piha-alueet ja rannat. Ohjeeni lopussa olevaan Muistin tueksi -osioon olen lisännyt nämä tiedot ja myös lämpökameran käytön RPAS-laitteella. RPAS-laitteella tehtävästä etsinnästä tai etsintämalleista en ole muuten ohjeeseeni maininnut siitä syystä, että lennättäjät tietävät itse parhaiten laitteistonsa suorituskyvyn, eikä esimerkiksi etsintämallien erikseen läpikäyminen ole tässä ohjeessa järkevää.

Kolmantena toimenpiteenä olen kirjannut etsintäalueen rajaamisen ja lohkomisen. MSO-menetelmää käsittelevässä opinnäytetyössään Koskela on määritellyt lähietsinnän kattavan alueen 0–500 metriä ja joissakin tapauksissa ulottuen jopa 800 metriin asti katoamispaikasta (Koskela 2012, 16). Tekemässäni ohjeessa olen mukailnut MSO-ohjetta ja asettanut säteeksi 0–800 metriä mutta myös maininnut, että säde tulee rajata olosuhteiden ja maaston mukaan.

Etsintäalueen rajauksen jälkeen etsintäalue lohkotaan pienempiin etsintäalueisiin. Lohkojen rajat määritellään sen mukaan, että etsintäpartioiden on mahdollista hahmottaa ne helposti maastossa ollessaan. Maastonmuodot ja maastossa olevat rakenteet toimivat hyvinä rajoina. Esimerkiksi ojat, purot, polut, sähkölinjat, aukeat ja mäenharjanteet ovat sopivia ja helposti maastossa havaittavia maamerkkejä. (Määttä & Taskinen 2013, 36.)

Neljäntenä kohtana on etsinnän aloitus jalkaisin ja ajoneuvoin. Tämä toimenpidekohta on koiralla tapahtuvan etsinnän ja alueen rajauksen jälkeen, koska näin vältetään siltä, että jalkaisin kulkevat etsintäpartiot sotkisivat olemassa olevia jälkiä esimerkiksi maastossa ja näin haittaisivat koiran työskentelyä.

4.4.4 Hätäetsintä

Hämeen poliisilaitoksen ohjeessa Kadonneen henkilön etsintä sekä poliisi- ja esitutkinta (POL-2017-13423) on yleisluontoinen ohjeistus kadonneen henkilön etsinnästä ja se on laadittu Poliisihallituksen ohjeen Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta perustalle. Edellä mainitussa Hämeen ohjeessa linjataan kadonneen henkilön etsinnän toimenpiteistä vastaavaksi valvonta- ja hälytystoimintasektorin.

Ohjeeni osuus hätäetsinnästä koostuu sivun yläosassa olevasta yleisestä osuudesta, jossa kerron tilanne- tai johtokeskuksen samanaikaisista toimista, joista etsintää johtavan on hyvä olla tietoinen tai jotka hänen tulee varmistaa tapahtuvan. Näitä ovat lisäresurssin hankkimisen sekä Vapepan että ilma-aluksen hälyttämisen.

Mikäli lähietsintävaiheessa on jo annettu ennakkohälytykset muille etsintään osallistujille, tulee hätäetsintää siirtyessä tehdä varsinainen hälytys. Tämä tulee tehdä yhteistyössä yleisjohtajan kanssa, joka viime kädessä tekee asiassa päätöksen.

Sivun keskiosassa on hätäetsintään liittyvät toimenpiteet listattuna. Näitä ovat seuraavat toimenpiteet:

Johtopaikan perustaminen. Etsinnän johtopaikka sijoitetaan fyysisesti mahdollisimman lähelle etsinnän aloituspaikkaa, koska näin ollen etsinnän tilannejohto saa parhaan mahdollisen kuvan alueen olosuhteista. Lisäksi näin voidaan viestiä häiriöttömästi ja tehokkaasti etsinnän johdon ja sitä suorittavien välillä. (Määttä & Taskinen 2013, 58.)

Johtopaikan perustamisessa on otettava huomioon myös Vapepan tarpeet. Katoamispaikan ollessa lähellä asutusta, on hyvä tukeutua alueella oleviin yleisiin rakennuksiin, kuten kouluihin. Omien kokemusteni mukaan poliisi on lähes aina saanut käyttöönsä tällaisen tilan suhteellisen läheltä katoamispaikkaa, jolloin esimerkiksi huollon järjestäminen on helpompaa. Johtopaikan perustaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa edesauttaa keskittymistä itse käynnissä olevaan tehtävään. Myös Vapepan henkilöstön osaamista kannattaa hyödyntää sopivaa johtopaikkaa hankkiessa.

Lisäresurssin ottaminen johtopaikalle. Toisena kohtana on lisäresurssin hankkiminen etsinnän johtajan tueksi. Varsinkin laajan etsinnän käynnistysvaiheessa tilannejohtaja on kovan paineen alaisena ja tilannejohtajan on osattava pyytää yleisjohtajalta tarvittavia resursseja, sillä hänellä on paras tilannekuva tapahtumapaikalta. (Niemelä 2009, 19.)

Etsinnän johtajalla on huomattava määrä toimenpiteitä, joita hänen tulee tehdä tai ottaa huomioon. Tästä syystä voi olla järkevää harkita lisäresurssin ottamista johtopaikalle. Ohjeessani olen maininnut esimerkiksi päivittäistä rikostutkintaa tekevän poliisimiehen hankinnasta lisäresurssiksi, jota perustelen seuraavassa lyhyesti muutamalla kohdalla.

Ensinnäkin etsinnän alussa voi olla, että selvitettäviä asioita on ruuhkaksi asti ja toisaalta etsintäorganisaatio tuottaa jatkuvasti lisätietoa, jota tulisi kyetä jäsentämään ja jatkojalostamaan. Toiseksi tutkijat tekevät pääosin säännöllistä työaikaa, mikä tarkoittaa sitä, että sama tutkija voi tulla etsintöjen jatkuessa seuraavinakin päivinä jatkamaan etsintätyötä, ja vaikka kenttävuorot vaihtuisivat, olisi tämä omiaan säilyttämään tietoa ja tehtyjä havaintoja eri etsintävuorojen välillä.

Kolmanneksi huomioitavaksi seikaksi muodostuu poliisin rekisterien ja muiden tietojärjestelmien käyttäminen. Tutkijoilla on pääosin laajemmat mahdollisuudet ja osaaminen poliisin käytössä olevien tietojärjestelmien käyttämiseen, jolloin tutkija kykenee tuottamaan arvokasta lisätietoa etsintäorganisaatiolle muiden tehtäviensä ohessa.

Etsintäalueiden piirtäminen ja johtopaikan merkitseminen. Etsintäalueet on hyvä piirtää käyttäen POKEn piirtotasoa. Alueiden piirtäminen helpottaa etsintäalueen hahmottamista ja toisaalta selkeyttää tilannekuvaa, koska etsityt alueet voidaan merkitä samaan piirtotasoon. Samoin johtopaikan fyysinen sijainti tulee merkitä, koska tämä helpottaa yleisjohtoa.

Tiedotus ja somen käyttö. Sosiaalinen media eli some on moninaisesti hyödynnettävissä poliisitoiminnassa. Ohjeessa Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta on sivuttu viestintäteknologian hyödyntämistä. Ohjeessa on mainittu, että poliisin tulee hyödyntää tätä teknologiaa etsinnässä ja varsinkin etsinnän varhaisessa vaiheessa (Poha POL-2018-49972, 1).

Somea voidaan hyödyntää kadonneen henkilön etsinnässä laajasti. Sen hyödyntämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon monenlaisia näkökulmia. Seuraavaksi esitän somen käyttöä ohjaavia ohjeita sekä hyötyjä sen käytöstä.

Poliisihallituksen antamassa ohjeessa Poliisin toiminta sosiaalisessa mediassa kerrotaan, että poliisin noudatettava sosiaalisessa mediassa samoja poliisitoiminnan yleisiä periaatteita. Poliisin toiminnan sosiaalisessa mediassa tulee olla selkeästi johdettua, reagoivaa ja suunnitelmallista (Poha POL-2017-8358, 2).

Poliisi hyödyntää sosiaalista mediaa moninaisesti ja kadonneen henkilön etsintä on eräs sen käyttömahdollisuuksista. Ilmoituksia kadonneista henkilöistä julkaistaan poliisin Facebook-sivuilla ja poliisi saattaa olla yhteydessä kadonneiden henkilöiden etsimiseen erikoistuneisiin ryhmiin. Poliisi saattaa hyödyntää tulevaisuudessa sosiaalista mediaa kadonneiden henkilöiden etsinnöissä tehokkaammin jakamalla esimerkiksi jakamalla tiedotteen niille henkilöille, jotka ovat maantieteellisesti lähellä katoamispaikkaa. (Raivio, 2014.)

Ainakin kerran on poliisin tekemä Facebook-päivitys pelastanut ihmishengen (Ovaska 2017, 22). Näin ollen sosiaalista mediaa tulisi hyödyntää rohkeasti poliisin operatiivisessa toiminnassa. Kuitenkin toiminnassa on otettava huomioon vaatimus yksityisyyden suojan turvaamisesta sekä muut tietosuojan vaatimukset käsiteltäessä henkilötietoja sosiaalisessa mediassa (Poha POL-2017-8358). Näin ollen olen ohjeeseeni lisännyt muistutuksen siitä, että kuvan voi julkaista vai tietyissä tilanteissa ja asiasta päättää yleisjohtaja.

Kadonneen henkilön etsinnässä tiedotus ja sitä kautta somen käyttäminen kannattaa hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Poliisi- ja esitutkinnasta tiedottaminen on päällystön vastuulla ja hätäetsinnän osalta yleensä yleisjohtajalla. Kuten edellä on esitetty, sosiaalinen media tavoittaa nopeasti suuren määrän ihmisiä ja vieläpä niin, että etsintäalueella tai sen läheisyydessä asuvat ja olevat voidaan tavoittaa tekemään ja antamaan havaintoja varsin helposti.

Vaikka yleisjohtaja päättääkin tehtävän tiedottamisesta, voi etsintää johtavan poliisimiehen olla hyvä omalta osaltaan tiedostaa tämän työkalun käyttö ja olla asiasta yhteydessä yleisjohtajaan. Omien kokemusteni mukaan tiedottamista hyödynnetään, mutta toisinaan kynnys voi olla turhan korkea. Tilannejohtaja saattaa joutua tilanteeseen, jossa hän joutuu perustelemaan tiedotteen tekemistä pitkäänkin yleisjohtajalle.

Tulopuhuttelu. Tulopuhuttelussa kerrataan tilannekuva eli sen hetkiset tiedot katoamisesta ja tehdyt toimenpiteet ja havainnot. Tulopuhuttelu voi kohdistaa vain paikalle saapuneeseen Vapepahtajaan tai sitten lisäksi kattaen kaikki paikalle tulleet vapaaehtoiset etsijät.

Omaisten huomioon ottaminen. Kadonneen henkilön etsinnässä omaiset ja läheiset voivat olla merkittävässä asemassa ja heiltä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää etsinnän alkuvaiheista lähtien (Koskela 2012, 29). Kokemusteni mukaan omaisilla ja läheisillä on suuri tarve olla mukana etsinnöissä ja joissakin tilanteissa esimerkiksi omaiset ovat matkustaneet pitkänkin matkan päästä päästökseen osallistumaan etsintään, mikä on sinänsä ymmärrettävää ja inhimillistä. Kuten olen aikaisemmin informaationkeräysvaiheessa kertonut, omaiset tai läheiset saattavat jättää häveliäisyysyistä kertomatta joitakin oleellisia asioita esimerkiksi perhetilanteesta tai kadonneen henkilön psyykkisistä ongelmista. Tästä syystä näitä asioita edelleen koitettava saada esille etsinnän aikana.

Joissakin tilanteissa omaisten kynnys kertoa näistä vaikeista asioista saattaa laskea, kun he havaitsevat poliisin ottavan etsinnän tosissaan. Etsintää johtavan poliisimiehen on syytä tiedostaa, että hyvinkin merkittävää tietoa saattaisi omaisilta tai läheisiltä olla saatavilla. Mikäli etsintää johtava poliisimies ei itse ehdi asiaa tekemään, tulee hänen osoittaa se jonkin toisen henkilön tehtäväksi. Esimerkiksi Vapepalla on käytössään henkiseen tukeen koulutettuja henkilöitä ja he voivatkin olla hyviä juuri tällaisen tiedon esille tuonnissa.

Hätäpaikannusten, tiedonhankinnan ja tarkastusten jatkaminen. Toimenpiteet seitsemän ja kahdeksan toimivat muistutuksena hätäpaikannusten ja informaation hankinnan jatkamiselle. Kuten edellä lähietsintäosiossa olen kertonut, hätäpaikannusten toistaminen saattaa antaa lisätietoa esimerkiksi siitä, että matkapuhelin on liikkeessä. Informaation hankinnassa on syytä pyrkiä saamaan lisätietoa mahdollisimman monesta lähteestä ja tästä syystä sen hankintaa ei tule päättää missään vaiheessa tehtävää.

Varautuminen tehtävän jatkumiseen ja henkilön löytymiseen. Poliisin johtamien operaatioiden heikkoutena on yleensä huolto (Niemelä 2009, 20). Omien kokemusteni mukaan Vapepa kykenee huoltamaan omat joukkonsa. Poliisin oma ruokahuolto on melko pitkälle riippuvainen yksittäisen poliisimiehen itselleen varaamasta energiasta. Etsintää johtavan poliisimiehen on hyvä jaksottaa poliisien tekemää etsintää siten, että kaikki pääsevät tarvittaessa huoltamaan itsensä ja näin pysymään toimintakykyisinä.

Tehtävän jatkumiseen tulee varautua myös tekemällä riittävän tarkasti kirjauksia tehdyistä toimenpiteistä ja havainnoista, ja tätä ohjeessani on huomioitu siten, että jokaisen osion alalaidassa on tästä muistutus. Näin tehtävää jatkavan poliisimiehen on mahdollista päästä paremmin selvyyteen tilannekuvasta, mikäli vuoronvaihdossa jokin asia jää mainitsematta tai unohtuu.

Etsinnässä on varauduttava aina myös siihen vaihtoehtoon, että etsittävä löytyy huonossa kunnossa tai kuolleena (Koskela 2012, 28). Henkilö saattaa olla välittömän ensiavun tarpeessa, jolloin etsintäpartioilla tulisi olla ainakin alkeellisimmat ensiapuvälineet mukanaan. Lisäksi Vapepan peruskurssilla olleet etsijät ovat ensiaputaitoisia (Virta & Ärväs, 12). Toisaalta henkilö saatetaan löytää vaikeakulkuisesta maastosta, jolloin hänen kuljettamisensa lähemmäksi sairaanhoitohenkilökuntaa saattaa tulla kyseeseen. Tähän tarpeeseen voidaan toki varautua kantamalla, mutta pelastuslaitoksella on tähän mahdollisuus mönkijän tai moottorikelkan perään laitettavalla kuljetukseen sopivalla välineellä.

4.4.5 Muistin tueksi -osio

Tähän osioon olen lisännyt sellaisia tärkeinä pitämiäni asioita ja toimenpiteitä, joita en aikaisemmissa osioissa ole maininnut. Ohjeen yläosaan olen kirjannut etsinnän johtamisen yleisohjeeksi muistutukset tehtävien delegoinnista, tilannekeskuksen tai johtokeskuksen rohkeasta hyödyntämisestä ja siitä, että etsintöjä ei tule keskeyttää yön ajaksi.

Osiossa muistutetaan muustakin tiedonhankinnasta, kuin mistä olen aikaisemmin maininnut informaation keräysvaiheessa. Tällaisia tietolähteitä saattaa olla alueen valvontakamerat ja niin sanotut kylänmiehet, joilla saattaa olla paljon hyvää tietoa etsintäalueesta tai etsittävästä. Lisäksi tähän osa-alueeseen olen lisännyt tarkemmat tiedot etsintämenetelmistä, kuten kohde-etsinnästä, reititetsinnästä ja alueen suluttamisesta.

4.5 Ohjeen muoto ja käytettävyys

Aluksi oli tarkoitus, että ohjeesta tulisi paperinen versio, mutta tästä ajatuksesta luovuttiin, koska sitä pidettiin turhana poliisimiesten mielestä. Tästä syystä ohjeesta tuli pelkästään digitaalinen versio, mutta mikään ei estä tulostamasta sitä paperiversioksi, mikäli loppukäyttäjä sellaista tarvitsee.

Ohje on rakennettu Powerpoint-ohjelmaa käyttäen ja se tulostetaan pdf-muotoon. Näin se on helpoiten käytettävissä POKEn avulla. Ohjeen laadinnassa keskityin visuaaliseen selkeyteen ja tekstien ytimekkyyteen, jotta sitä olisi helppo lukea kiireellisessä tilanteessa.

Toisaalta voi olla tilanteita, joissa ohjetta luetaan POKEn mobiiliversion välityksellä, eli matkapuhelimen näytöltä. Vaikka ohjeen perusidea on se, että ohje avataan poliisiauton tietokoneelta, jolloin tarvittavia kirjauksia voidaan tehdä ohjetta lukiessa, on sen käyttö myös mahdollista matkapuhelimen näytöltä. Tällöin esimerkiksi informaation keräysvaiheessa tietoja voidaan tallentaa kirjoittamalla muistilehtiölle.

4.6 Etsintätehtävän tilannekuvan ja tilannetietoisuuden muodostuminen

Kadonneen henkilön etsinnälle on ominaista usean partion ja muiden toimijoiden, kuten Vapepan yhteistoiminta poliisin kanssa. Jotta toiminta olisi mahdollisimman tehokasta, tulee kaikilla etsintään osallistujilla olla mahdollisimman yhtenäinen käsitys vallitsevasta tilanteesta.

Mattila toteaa opinnäytetyössään tilannekuvan muodostuvan poliisitoiminnassa siten, että ensimmäisessä vaiheessa yksittäiset poliisimiehet luovat omat mielikuvansa tapahtumista ja tekevät heille tilannejohtajan määräämät tehtävät. Toisessa vaiheessa poliisipartiot jakavat omat tietonsa annetun tehtävän tuloksista ja havainnoista muille ryhmän jäsenille. Viimeisessä vaiheessa kaikkien tehtävään osallistuneiden poliisien tieto jaetaan ryhmän kesken ja näistä tiedoista syntyy tehtävän päivitetty tilannekuva tai esimerkiksi suoraan S-ilmoitus. (Mattila 2018, 32.)

Koskela on opinnäytetyössään laatinut listan ensimmäisen partion tehtävistä kadonneen henkilön etsintätehtävällä. Tämän tehtävälistan alussa on informaation hankinta ja dokumentointi sekä tilannekuvan muodostaminen (Koskela 2012, 15–16). Ohjeessani olen lähtenyt siitä ajatuksesta, että tilannekuvan muodostuminen tapahtuu koko etsinnän ajan ja sitä tulee ylläpitää säännöllisesti, jotta se olisi mahdollisimman reaaliaikaista. Kadonneen henkilön etsinnän alkuvaiheen tilannekuva muuttuu sen mukaan, kun lisätietoa saadaan. Näin ollen olen ohjeessani pyrkinyt korostamaan tiedon dokumentoinnin ja sen jakamisen merkitystä. Tilannekuvan päivittyminen tapahtuukin vähitellen tehtävän edetessä.

Tilannekuvan muodostuminen kadonneen henkilön etsinnällä alkaa siinä vaiheessa, kun kadonneesta henkilöstä tehdään ilmoitus poliisille tai asia tulee muutoin poliisin tietoon. Tällöin syntyy kuvaus siitä, mitä on tapahtunut. Ohjeen informaation keräysosio toimii perustana tilannekuvan muodostumiselle. Tilannetietoinen poliisi osaa sovittaa oman toimintansa sen mukaisesti, mitä tilannekuva ja esimerkiksi käytettävissä olevat resurssit mahdollistavat. Kenttätoiminnassa ei voida aina

sitoa kaikkia käytettävissä olevia resursseja kuten kenttäpartioita yhteen tehtävään. Toisaalta kadonneen henkilön ollessa esimerkiksi pieni lapsi, voidaan resursseja liikutella myös eri kenttäjohtoalueiden välillä joustavasti, jolloin etsintään saadaan enemmän kattavuutta.

4.6.1 Dokumentointi

Riittäväällä dokumentoinnilla on useita merkityksiä kaikessa poliisitoiminnassa. Jo ennen varsinaisten etsintöjen aloittamista pitää dokumentoinnin olla riittävän tarkkaa ja on muistettava, että kyseessä voi olla kadonneen henkilön etsinnän lisäksi rikostutkinta. Tästä syystä tutkinnan turvaaminen on otettava huomioon erityisen tarkasti ja heti toimenpiteiden alusta lähtien. (Määttä & Taskinen 2012, 53.)

Mikäli asiassa on syytä epäillä rikosta, kirjataan siitä erillinen rikosilmoitus. Kirjauksia tehtäessä on syytä ottaa huomioon, että tutkinnan kestäessä mahdollisesti vuosia, tehtyjen merkintöjen avulla on voitava selvittää myöhemmin, mitä tutkinnassa on aiemmin selvinnyt. (Poha POL-2018-49972, 9.)

On tärkeää, että dokumentointi on reaaliaikaista, sillä tilanteen pitkittyessä osa tiedosta unohtuu ja jää kirjaamatta toimintaa tekevien henkilöiden vaihtuessa. Myös päätökset perusteluineen tulee kirjata huolellisesti. (Niemelä 2009, 16.)

Dokumentointi on oleellinen osa tilannekuvan rakentumista ja sitä kautta se tukee päätöksentekoa. Kadonneen henkilön etsinnässä tietoa saattaa syntyä paljon pienessä ajassa. Tästä syystä tietoa olisi hyvä kyetä jäsentelemään loogisesti käyttäen esimerkiksi tapahtumapöytäkirjaa, johon kirjaetaan tapahtumat ja havainnot. Tapahtumapöytäkirjan jatkuva ylläpitäminen on osa dokumentointia ja kuuluu osaksi poliisin operatiivista toimintaa silloin, kun ollaan tilanneorganisaatiossa (Koskela 2012, 48).

Koska pitkittyneessä etsinnässä poliisien kenttävuorot vaihtuvat, on tähän vuorojen vaihtoon kiinnitettävä erityistä huomiota. Vuorojenvaihdossa on mahdollista ja todennäköistä, että etsintää johtava poliisimieskin vaihtuu, jolloin on oleellista, että tehdyt toimenpiteet ja havainnot on kirjattu riittävän tarkasti. Näin vältetään tilannekuvan rikkoutuminen sekä samojen toimenpiteiden tekeminen tai toisaalta se, että jokin toimenpide jäisi tekemättä siitä syystä, että etsintää jatkava etsinnän johtaja ajattelee sen olevan jo tullut tehdyksi aikaisemman vuoron johdosta.

Ohjeeseeni olen lisännyt maininnan etsinnöissä mukana olevasta tutkijasta, mikäli poliisiaseman resurssi sen sallii. Vaikka kyse ei olisikaan rikostutkinnasta tai siitä ei ainakaan etsinnän alussa olisi epäilyä, voi tutkijan mukana olo etsintöjen alussa vähentää etsinnän johtamisen työtaakkaa. Tutkija kykenee keskittymään tapahtumapöytäkirjan ylläpitämiseen sekä muutoin tehdä selvityksiä

ja tarkastuksia etsinnän aikana. Vuorojenvaihtoon tutkijan läsnäolo toisi myös varmuutta tiedon säilymisen osalta, koska tutkijat tekevät pääosin työtä arkisin.

Dokumentoinnin merkitystä voidaan ajatella myös oikeusturvan kannalta. Dokumentointi on jälkitoimenpiteiden kannalta avainasemassa. Nykyään jälkikäteen tulevat kyselyt tehtyihin virkatehtäviin ovat yleisiä, joten dokumentoinnin avulla on helppo tarkastaa mitä on aiemmin tehty ja miksi. Poliisin on kyettävä näyttämään tehdyt toimenpiteet jälkeen päin ja omaisille voidaan näyttää tai kertoa, mistä kadonnutta on etsitty ja kuinka moneen kertaan ja kuinka usein. (Koskela 2012, 40–41.)

5 POHDINTA

5.1 Pohdinta opinnäytetyön prosessista

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni laadin ohjeen kadonneen henkilön etsintään Hämeen poliisin alueelle. Mielestäni ohjeesta tuli visuaalisesti selkeä ja aiheen laajuus huomioon ottaen napakka. Ajatus oli laatia sellainen ohje, jonka avulla kokematon poliisimies kykenee johtamaan etsintää ja tekemään tarvittavat toimenpiteet tehtävällä.

Aiheesta oli valmiiksi olemassa paljon tietoa ja tutkimusta, joten syntynyt ohje on tehty osittain tämän tiedon perusteella. Toisaalta yhdistin kirjoitettua tietoa omaan kokemuksiini sekä varsinkin workshopissa saamiini tietoihin siitä, miten ohje tulisi rakentaa, ja mitä sen tulisi sisältää. Se mikä ohjeessani on ikään kuin uutta, oli kirkastaa toimet neljäksi erilliseksi osa-alueeksi. Näin uskon tämän laajan tehtäväkokonaisuuden hahmottuneen helpommin toteutettavaksi ja toisaalta helpommin johdettavaksi.

Opinnäytetyö alkoi suunnitelman tekemisellä ja aineistoon paneutumisella. Aiheesta tehtyjä opinnäytetöitä oli monia ja niiden läpikäyminen oli aikaa vievää, mutta se kannatti. Jokaisesta läpikäymästäni opinnäytetyöstä tai pro gradu -tutkielmasta löysin jotain käytännön läheistä tietoa opinnäytetyöhöni.

Opinnäytetyössä tulisi käyttää alan teorioihin pohjautuvaa tapaa tarkastella opinnäytetyön tekemiseen liittyviä valintoja ja näiden valintojen perusteluja (Vilkka ja Airaksinen 2003, 42). Aikaisempiin aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin verrattuna oma työni keskittyi enemmän akuutin etsinnän tärkeimpien työvaiheiden kirkastamiseen. Tästä syystä lähdeaineistoa oli kerättävä runsaasti, jotta nuo työvaiheet saatiin seulottua esille. Toisaalta suhtauduin ohjeeni laatimiseen hyvin vakavasti, koska pidän kadonneen henkilön etsintää erittäin merkityksellisenä tehtävänä. Tästä johtuen halusin itsekkin varmistua siitä, että ohjeessani esittämät osa-alueet ovat ne tärkeimmät.

Keväällä tekemäni workshop oli hyvin tärkeä ja kiitos siitä ideasta kuuluu komisario Ari Pulliselle. Workshopin avulla sain kartoitettua etsinnän nykytilan ja sen lisäksi monta kehitysehdotusta tulevalle ohjeelleni. Nyt jälkikäteen ajateltuna olisin voinut tehdä samanlaisen workshopin myös Päijät-Hämeen kenttäjohtajien avulla. Se olisi tuonut varmasti vielä lisää ajatuksia ja ideoita ohjeen muotoon ja sisältöön.

Työläin vaihe oli itse ohjeen muotoilu. Ohjeen rakentaminen oli monivaiheista. Ensimmäisen version olin saanut valmiiksi jo keväällä 2021, kun edessäni oli ryhmäjohtajapäivät ja workshop-tilaisuus. Oli oleellista mennä tähän tilaisuuteen jokin malli jo valmiiksi tehtynä, jotta asiassa päästiin helpommin konkretiaan ja kenttäjohtajat saisivat selkeämmän mallin siitä, mikä oma ajatukseni ohjeen muodosta ja sisällöstä olisi. Näin kykenin varmistumaan ensinnäkin siitä, että ajatukseni ohjeen sisällöstä ja muodosta on oikeasuuntainen ja toisaalta siitä, että tilaisuuteen osallistujat innostuisivat paremmin itse tilaisuudessa keskustelemaan asiasta.

Toiminnalliselle opinnäytetyölle ja sen tuotoksen valmistumiselle tyypillistä on sen kehityksen edestakainen liike. Salonen kuvaa toiminnallisen opinnäytetyön kehittymistä spiraalimallin avulla. Tässä mallissa vuorottelevat suunnittelu, toiminta ja reflektointi (Salonen 2013, 15).

Näin oli myös omassa työssäni. Ohjeen lopullinen malli syntyi vasta usein välivaiheiden jälkeen. Ohjeen eri versiot asetin loppukäyttäjien arvioitavaksi ja se johti taas uuteen suunnitteluun ja edellisen mallin muokkaamiseen tai jopa kokonaan uuden mallin rakentamiseen.

Ohjeen lopulliseen muotoon siis vaikutti siitä saatu palaute, jota sain kiitettävän paljon. Kiitokset kaikille palautetta antaneille henkilöille! Palautteella oli suuri merkitys ja se osaltaan alleviivasi työni merkityksellisyyttä ja vaikutti ohjeen viimeiseen muotoon. Nyt uskonkin, että ohjeesta tuli käyttäjätavallinen ja ennen kaikkea tarpeellinen.

Koska toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on muun muassa kehittää työyhteisön toimintatapoja, uskon tämän opinnäytetyön produktin onnistuneen siinä. Työn perimmäinen ongelma oli kyetä jäsentelemään monivaiheinen etsintätehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi. Omasta mielestäni onnistuin tässä ja neljän kategorian malli on yksinkertainen ajateltuna kadonneen henkilön etsinnän laajuutta poliisitehtävänä.

Eri toimintakategorioissa on edelleen mielestäni paljon tekstiä, mikä ei ollut alkuperäinen tarkoitus. Kuitenkin ottaen huomioon, kuinka laajasta kokonaisuudesta akuutissa etsintätehtävässä on kyse, onnistuin mielestäni rajaamaan ohjeeseen ne tärkeimmät toimenpiteet, jotka ainakin tulisi tehdä ja joiden tekeminen on kriittistä tehtävän onnistumisen kannalta.

Koska ohje on tehty hyödyntäen Powerpoint-ohjelmaa, asetti se omat rajansa työlle ja sen ulkoasulle. Ohjeen rakennusvaiheessa olisin voinut kartoittaa enemmän muitakin suunnitteluohjelmia. Toisaalta Powerpointin valintaa tuki ajatus siitä, että osasin käyttää ohjelmaa jo valmiiksi melko hyvin ja toisaalta se, että valmis tuotos voidaan muuntaa esimerkiksi pdf-muotoon. Toisaalta rajoituksia asetti myös se, mitä ohjelmia poliisiautojen tietokoneilla on jo valmiiksi, koska uusia ohjelmia tämän ohjeen takia niihin ei voida asentaa. Myös ohjeen toiminta mobiilisti oli varmistettava, jolloin valittu pdf-muoto on toimintavarmin. Lopullinen päätös ohjeen muodosta ja sen digitaalisuudesta tapahtui keskusteltaessa asiasta loppukäyttäjien kanssa. Aluksihan oli tarkoitus laatia myös painettu versio, mutta tästä luovuttiin loppukäyttäjiltä saamani palautteen perusteella.

5.2 Kehittämiskohteita poliisitoiminnalle

Kadonneen henkilön etsintä kaikkine vaiheineen on monimutkainen poliisitehtävä. On merkityksellistä, että tehtävään kyetään poliisissa vastaamaan ajantasaisella koulutuksella. Miehistön tasolla koulutusta annetaan MSO-kurssin avulla, mutta mikä on tilanne yleisjohdon suhteen? Kohdistaisin katseet siihen, että yleisjohto on myös tehtäviensä tasolla paikannusten tekemisessä ja toisaalta siinä, että ennakkohälytykset Vapepalle ja esimerkiksi rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien kaluston suhteen tehtäisiin hyvissä ajoin. Opinnäytetyöseminaarissa kuulin sanottavan, että helikopterilentäjät ja -miehistöt tulisivat lentämään kalustollaan mielellään jo päivälläkin, eikä kuten yleensä, vasta yöaikaan.

Koska käytössämme on hieno resurssi helikoptereineen, tulee mielestäni niiden käyttökynnystä poliisin toimesta yrittää madaltaa. Helposti sorrumme ajatteluun, jossa poliisin tulisi selviytyä tehtävistään ilman ulkopuolisia apuja. Panoksena on kuitenkin kovimmillaan ihmishenki. Tällöin kaikki apu tulee olla tervetullutta ja sitä tulee pyytää riittävän ajoissa.

5.3 Ehdotuksia uusille tutkimuksille

Tulevaisuutta ajatellen mobiiliteknologian hyödynnettävyys kadonneen henkilön etsintätehtävällä vain kasvaa. Mahdollisuuksia hyödyntää teknologiaa on useita, joista paneudun tarkemmin kahteen.

Ensimmäiseksi jatkotutkimusaiheeksi nostan esille sen, miten itse matkapuhelimesta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää paremmin etsinnöillä. Tällä hetkellä ohjeistuksissa korostetaan hätä- ja operaattoripaikannuksia, mutta näitäkin tärkeämpään rooliin saattaa nousta matkapuhelimen lähettämä tieto yksityisille palveluntarjoajille kuten Facebookille ja Googlelle. Se, miten poliisi kykenee hyödyntämään näitä tietoja henkilön ollessa terveyden- tai hengenvaarassa, olisi varmasti oman opinnäytetyönsä arvoinen aihe. Tämä sopisi myös toiminnalliseksi opinnäytetyöksi, jossa produkti olisi esimerkiksi ohje hätäpyynnön tekemiseen.

Toisena jatkotutkimusaiheena ehdotan tarkempaa analyysiä sille, miten sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää kadonneen henkilön etsinnällä. Missä kulkee ne rajat, jolloin voidaan henkilön kuva julkaista ja toisaalta, miten julkaisu voitaisiin kohdentaa tietylle alueelle? Voidaanko esimerkiksi 112-sovellusta hyödyntää julkaisun kohdennuksessa, jotta tietyllä alueella oleilevat ihmiset saavutettaisiin ja heitä esimerkiksi pyydetäisiin tarkistamaan omat pihapiirinsä? Tätä opinnäytetyötä ja kadonneen henkilön etsintää fyysisestikin tehneenä uskon, että ihmisten auttamishalu tällaisessa tilanteessa on korkea. Olisi hienoa kyetä valjastamaan mahdollisimman suuri joukko etsijöitä, joilla on reilusti paikallistuntemusta, poliisin avuksi etsintöjen alkuvaiheesta lähtien.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina & Vilkkä, Hanna 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Haikansalo, Anu & Korander, Timo 2021: Poliisi (AMK) -opinnäytetyön ohje.
- Happo, Jarmo 2020: Kadonneen henkilön etsintä -etsinnän kiireellisyys ja laajuus poliisin toimenpiteenä. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Iltä-Sanomat 14.10.2011: Poliisi aloittaa profiloinnin kadonneiden etsinnässä. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000440080.html> Luettu: 3.8.2021.
- Karjalainen, Asko & Karjalainen, Tommi 2016. Osumia: Osaamisen käsite -video. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 22. Katsottavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016051812471> . Katsottu 8.6.2021
- Karlsson, Eemil & Koivisto, Tuomas 2019: Miehitetyn ilma-aluksen käyttö kadonneen henkilön etsintätehtävällä. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Koskela, Janne 2012: Käsikirja kadonneen henkilön etsintään MSO-etsintämenetelmällä. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisipäällystön tutkinto.
- Kuusisto, Rauno 2005: Tilannekuvasta täsmäjohtamiseen. Johtamisen tietovirrat kriisin hallinnan verkostossa. Liikenne- ja viestintäministeriön artikkeli. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78700/Julkaisu_81_2005.pdf?sequence=1 Luettu 30.7.2021.
- Lievonen, Marja 2011: Kadonnut henkilö, katoamisen oikeusvaikutukset ja kuolleeksi julistaminen, Saimaan Ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö
- Mattila, Juho 2018: Kadonneen henkilön etsintä -Alustavasta puhuttelusta tilannekuvan luomiseen. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Muuriaisniemi, Ina 2017: Kadonneet henkilöt. Empiirinen tarkastelu kadonneista henkilöistä sekä kadonneiden henkilöiden etsinnästä ja tutkinnasta Suomen paikallispoliisissa. Itä-Suomen yliopisto. Oikeustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Määttä, Marko & Taskinen, Jani 2013: MSO –”missä sinä olet?”. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Niemelä, Juha 2009: Kadonneen henkilön maastoetsinnän operatiivinen johtaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Ovasta, Petteri 2017: Somen hyöty operatiivisessa kenttätoiminnassa. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- POL-2018-49982: Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta -ohje.
- POL-2018-49972: Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta -ohje.

POL-2017-8358: Poliisin toiminta sosiaalisessa mediassa -ohje.

POL-2017-13423: Kadonneen henkilön etsintä sekä poliisi- ja esitutkinta -ohje

Poliisin internetsivu 2020: Katoamisilmoituksen tekeminen. Luettavissa: <https://poliisi.fi/katoamisilmoituksen-tekeminen> Luettu: 30.7.2021.

Rantaeskola, Satu (toim.) 2014: Poliisilaki -kommentaari. Tampere. Suomen yliopistopaino. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86690/Oppikirjoja_23_poliisilaki.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu 31.8.2021.

Raivio, Miia 2014: Sosiaalinen media auttaa yhä useammin kadonneen etsinnässä. Uutinen. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7220341> . Luettu 3.9.2021

Salonen, Kari 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Turun ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> Luettu: 8.10.2021

Vapepa 2021: Vapaaehtoisen pelastuspalvelun vuosi 2020. Luettavissa: <https://vapepa.fi/wp-content/uploads/Vapepan-vuosi-2020-.pdf> . Luettu 2.8.2021.

Virta, Henri & Ärväs, Roosa 2019: Poliisin ja Vapepan yhteistyö Itä-Uudenmaan alueella. Koulutuspaketti Vapaaehtoisesta pelastuspalvelusta poliisimiehille. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

KADONNEEN HENKILÖN ETSINTÄ

TÄMÄN OHJEEN NELJÄ OSA-ALUETTA:

1. INFORMAATION
KERÄYS

2. TARKASTUSKIERROS

3. LÄHIETSINTÄ

4. HÄTÄETSINTÄ

-LAPSEN OLLESSA KYSEESSÄ, HARKITSE SIIRTYMISTÄ SUORAAN LÄHIETSINTÄÄN-

Laatinut: Ville Mattila, 2021

1. INFORMAATION KERÄYS

OHJE:

KIRJAA TIEDOT SUORAAN SÄHKÖISELLE ALUSTALLE MUIDEN NÄHTÄVÄKSI

- AVAA ESIM TEHTÄVÄLOKI
- PYRI SAAMAAN VASTAUS ALLAOLEVIIN KYSYMYKSIIN

1. ILMOITTAJAN PERUS- JA YHTEYSTIEDOT
2. KADONNEEN PERUSTIEDOT: Nimi, hetu, pituus, paino, ruumiinrakenne, hiukset, erityistuntemerkit.
3. KADONNEEN KUVA: Tallenna useita kuvia. Pyydä lupa julkaisuun.
4. KATOAMISTIEDOT: Mistä syystä epäillä kadonneeksi, mistä kadonnut, missä ja milloin viimeisin yht.otto tai havainto, vaatetus, liikkumisväline, muu hallussa oleva omaisuus.
5. MAHDOLLINEN KATOAMISSYY: Onko tiedossa, miksi olisi kadonnut?
6. ARKIRUTIINIT JA LIIKKUMISREITIT.
7. TERVEYDENTILA JA SAIRAUDET: Itsetuhoisuus, alkoholinkäyttö, lääkitys.
8. RIITAIKUUS JA RIKOLLINEN TOIMINTA: Kytkökset rikollisuuteen.
9. MATKAPUHELIN: Puhelinnumero ja viimeisin aktiivisuus pikaviestisovelluksissa, milloin viimeksi ollut yhteydessä ja kehen?
10. SOME: Kirjaa ylös some-profiilien URL-osoite(selaimen osoiterivi), ei pelkkää ruutunimeä. Kirjaa myös sähköpostiosoite.

TILANNEARVIO:

SELVITÄ, ONKO KATOAMINEN TODELLINEN? ONKO SYYTÄ EPÄILLÄ RIKOSTA?

OTA JOHTO: Ilmoita johtovastuusta

2.
TARKASTUSKIERROS

1. SOITA KADONNEEN HENKILÖN PUHELIMEEN: Tee merkintä blogille, hälyttää/suljettuna.
2. KIRJOITA KADONNEELLE SMS-VIESTI.
3. TARKASTA TOIMINTA SOME-PROFIILEISSA JA PIKAVIESTIMISSÄ KUTEN WHATSAPP: Hyödynnä lähipiiriä.
4. TARKASTA POLIISIREKISTERIT: Patja(kiinniotto), vankirekisteri, tausta, aikaisemmat katoamiset
5. HÄKE: Pyydä tarkastamaan hlöä koskevat yhteydenotot.

TILANNESIDOINNAISET MUUT TIETOLÄHTEET:

- LÄHEISET, TYÖPAIKKA, TUTTAVAT, SAIRAALAT, TOINEN VANHEMPI, ISOVANHEMMAT JNE
- LÄÄKÄRI: Erityisesti niissä tilanteissa, joissa kadonneella on jokin lääkitys. Lääkityksellä on suuri vaikutushengen- ja terveydenvaaraan ja sitä kautta tilannearvioon.

KIRJAA TEKEMÄSI TOIMENPITEET ESIM TEHTÄVÄLOKILLE JA JAA TIETOA

TIKE/JOKE:

- ENNAKKOHÄLYTYS VAPEPA: Ennakkohälytys lyhentää saapumisaikaa merkittävästi.
- ENNAKKOHÄLYTYS ILMA-ALUS, KUTEN RAJAHEKO: Varaudu itse antamaan ilma-alukselle etsintäalue myöhemmin.
- HÄTÄ- JA OPERAATTORIPAIKANNUKSET: Mikäli välitön hengen- ja terveydenvaara

LÄHIETSINTÄ ON TÄRKEIN ETSINTÄ. PRIORISOI JA TEE AINAKIN SEURAAVAT TOIMENPITEET TILANTEEN MUKAAN:

3. LÄHIETSINTÄ

1. MAHDOLLISEN RAKENNUKSEN TARKASTAMINEN: Järjestelmällinen tarkastus, ”Mahdolliset ja mahdolliset paikat”. Tämän tekee aina poliisi riippumatta, onko sen tehnyt joku muu.
2. KOIRAPARTIO JÄLJELLE JA RPAS ILMAAN: Alueena 360 astetta katoamispaikalta.
3. RAJAA ETSINTÄALUE: Rajaus 0-800m ja lohkominen maastonmuotojen mukaan neljään osaan.
4. ETSINNÄN ALOITUS JALKAISIN JA AJONEUVOIN.

Tulokseton lähietsintä: Siirtyminen hätäetsintään yleisjohtajan päätöksellä.

KIRJAA TEKEMÄSI TOIMENPITEET ESIM TEHTÄVÄLOKILLE JA JAA TIETOA

TIKE/JOKE

- Lisäresurssien hankkiminen: Omat resurssit ja kalusto (MSO, MP, Mönkijä, K9).
- VAPEPAN hälytys, varmista.
- Ilma-aluksen hälytys, varmista. Ilma-alus kannattaa ottaa etupainotteisesti!

TOIMENPITEET:

1. PERUSTA JOHTOPAIKKA KATOAMISPAIKAN LÄHEISYYTEEN .
2. OTA LISÄRESURSSI/ESIKUNTA ITSELLESI: Esim. tutkija, joka voi jatkaa tukena tulevinä päivinä ja tehdä tarvittavaa tiedonhankintaa ja jäsentelyä.
3. PIIRRÄ ETSINTÄALUEET JA MERKITSE JOHTOPAIKKA: Hyödynnä Poken piirtotasoa. Välitä tieto operaation johtoon (YJ).
4. HUOMIOI TIEDOTUS JA SOMEN KÄYTTÖ: Yhdessä YJ:n kanssa. Kuvan jakaminen. Muistuta TIKE/JOKE.
5. VALMISTELE JA TEE TULOPUHUTTELU ETSIJÖILLE: Tulopuhuttelussa kerrataan tilannekuva.
6. HUOMIOI OMAISET: Kriisipalvelun tarve, tiedon ”lypsäminen”.
7. JATKA PAIKANNUSTEN PYYTÄMISTÄ.
8. JATKA TIEDONHANKINTAA JA TARKASTUSTEN TEKEMISTÄ.
9. VARAUDU TEHTÄVÄN JATKUMISEEN: Huolto, tiedonsiirto uudelle ryhmälle ja lisäresurssit.
10. VARAUDU HENKILÖN LÖYTYMISEEN: EA, 37, kriisiapu, rikostekniikka.

4.

HÄTÄETSINTÄ

KIRJAA TEKEMÄSI TOIMENPITEET ESIM TEHTÄVÄLOKILLE JA JAA TIETOA

MUISTIN TUEKSI

DELEGOI TEHTÄVIÄ
HYÖDYNNÄ TIKEÄ/JOKEA ROHKEASTI
ETSINTÖJÄ EI KESKEYTETÄ YÖN AJAKSI

HUOMIO OMIEN RESURSSIEN KÄYTTÖ / ESIKUNTA : Mönkijät, MP, MSO.

LISÄRESURSSIT: Puolustusvoimat (Hekot / lisäetsijät)

HUOMIOI ALUEEN KAMERAT

PYRI TIEDONHANKINNASSA TIEDON ALKULÄHTEELLE.

HYÖDYNNÄ ”KYLÄNMIESTEN” TIETÄMYSTÄ, HANKI TIETOA USEASTA LÄHTEESTÄ.

DOKUMENTOI RIITTÄVÄSTI: Näin turvaat mahdollisen henkikirikostutuksen. Kirjaa havainnon tekijä.

HANKI ALUEEN KARTAT: Vapepalla usein parhaat.

TIEDONHANKINTA OMAISILTA: Aluksi eivät välttämättä kehtaa kertoa ongelmista, tiedon lypsäminen.

RPAS-ETSINTÄ: Alueena selkeät maastonkohdat, kuten pellot, pihat, sähkölinjat, rannat jne. Huomio lämpökameran käyttö.

KOHDE-ETSINTÄ: Lähialueen vaaralliset kohteet tai ”mielenkiintoiset” kohteet (huomioi lapsi). Hae uusia kohteita aktiivisesti ja tarkistuta etsintäpartiolla.

REITTIETSINTÄ: Ajaen tai muutoin reitin päältä. Esimerkiksi tie tai polku.

ALUEEN SULUTTAMINEN: Tarpeen mukaan alueen rajausta ja vaarallisten kohteiden vartiointi (esimerkkinä lapsi ja ranta).

PIIRRÄ ETSINTÄALUEET JA PIDÄ YLLÄ TILANNEKUVAA: Mitä tiedetään, mitä ei tiedetä, mitä voidaan selvittää.